

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

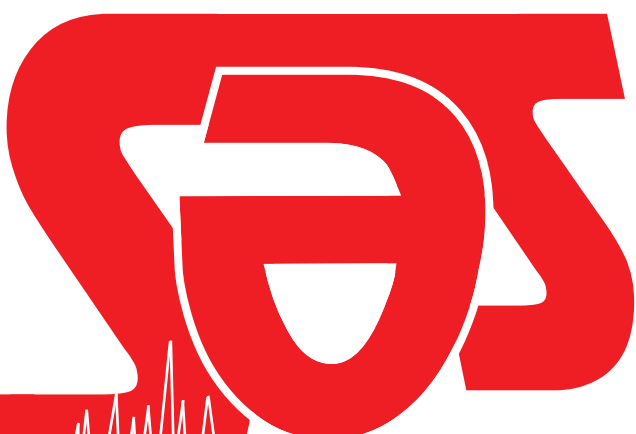

№ 094 (7019)

Prezidentdən növbəti humanist addım - əfv Sərəncamı

10

28 may 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Bakı müasirləşən və inkişaf edən paytaxta çevrilir

3

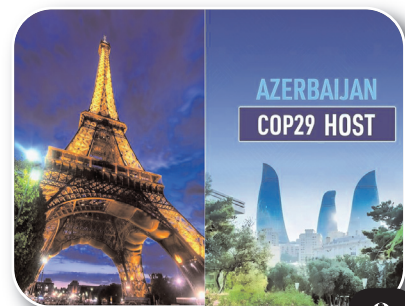
Prezident İlham Əliyev İtaliyanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edib

**Cümhuriyyətimiz –
İstiqlaliyyətimizin sübhü!**

28 MAY
MÜSTƏQİLLİK GÜNÜ

Ş u ş a

**Parisdən NÖVBƏTİ
SAYIQLAMALAR**

9

Böyük QAYIDIŞ: Cənnət diyarımız Laçındayıq!

12

Adı var, özü yoxdur: etiket qaydaları

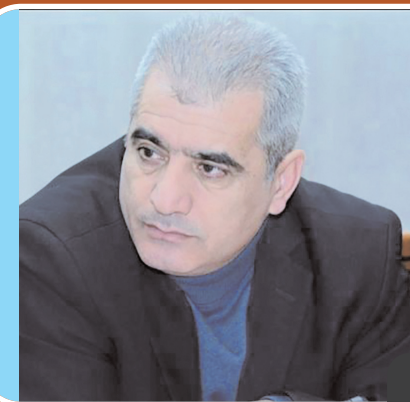
15

**Harri Keyn
"Qızıl buts"
mükafatının
sahibi oldu**

16

**Təbrik məktubu,
yoxsa etiraf?**

7

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 25-də İtaliya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Luka Di Canfrançeskonun etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim etdi.

Prezident İlham Əliyev səfirle söhbət etdi. Azərbaycana səfir təyin olunmasından məmnunluğunu bildiren Luka Di Canfrançesko İtaliya Prezidenti Sercio Mattarellanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi,

onun da salamlarını İtaliya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin xüsusi xarakter daşdığı və strateji tərəfdaşlıq müstəvisində inkişaf etdiyi vurğulandı. Səfir əlaqələrimizin bütün sahələrdə, o cümlədən elm və təhsil sahəsində uğurla inkişaf etdiyini deyərək, İtaliya universitetlərinin Azərbaycanda açılması istiqamətində aparılan işləri məmnunluqla qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev İtaliyanın Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzv ölkələr arasında əsas ticarət tərəfdaşı olduğunu vurğuladı.

Görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi və humanitar əlaqələrin, iqtisadi və təhsil sahəsindəki əməkdaşlığın dinamik sürətdə inkişaf etməsindən məmnunluq ifadə olundu. Azərbaycan ilə İtaliya arasında əlaqələrin xüsusilə enerji sahəsindən başladığı, sonra müxtəlif sahələri, o cümlədən mədəniyyət, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, nəqliyyat və digər sahələri əhatə etdiyi bildirildi.

Söhbət zamanı Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində aparılan bərpə-quruculuq işlərində dost və tərəfdaş ölkə olan İtaliyanın şirkətlərinin yaxından iştirakı məmnunluqla vurğulandı.

Görüşdə Orta Dəhlizin inkişafı və bu çərçivədə əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olundu. Azərbaycan-Avropa İttifaqı əlaqələri və Avropa İttifaqına üzv ölkə olaraq İtaliyanın bu prosesdə Azərbaycana dəstəyi məsələsi də qeyd edildi.

İtaliya Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşıdır

Prezident İlham Əliyev İtaliyanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edib

“Jerusalem Post” Vardanyanı İFŞA ETDİ!

İsrailin ərəb dünyası və İran üzrə tanınmış eksperti, İsrail Müdafiə Qüvvələrinin Kəşfiyyat Korpusunun sabiq polkovnik-leytenantı, bu ölkənin nüfuzlu Bar-İlan Universitetinin şərqsünaslıq elmləri üzrə professoru və Universitetin Yaxın Şərq və İslam Tədqiqatları Mərkəzinin direktoru, Begin-Sadat Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin tədqiqatçısı doktor

Mordexay Kedar dünyanın ən nüfuzlu nəşrlərindən olan “Jerusalem Post” qəzetində dərc olunmuş “Ermənistan-İran əlaqələrinin möhkəmlənməsi” sərəfəli məqaləsində bir sıra mühüm faktlar açıqlayıb. Nüfuzlu ekspert məqaləsində yazır ki, İran ilə Ermənistan arasında münasibətləri formalaşdıranlardan biri də erməni milyarder Vardanyan olub.

Yazıda qeyd olunur ki, çirkli pulların yuyulması ilə də məşğul olan Vardanyan mütəşəkkil cinayətkar təşkilat yaradıb və erməni milyardərin cinayətkar əməlləri sırasına müxtəlif transaksiyaların saxtalaşdırılması da daxil imiş. Rusiya ilə Ukrayna arasında hərbi qarşıdurma başladıqdan sonra adıçəkilən şəxs aktivlərini və hesablarını Qərbin sanksiyalarından qorumaq üçün doğulduğu və fəaliyyət göstərdiyi vətəni Rusiyanın vətəndaşlığından imtina edib. Bununla da mənfəəti naminə verilən addımı atan prinsipsiz biri olduğunu təsdiqləyib. Rusiyanı tərək edən Vardanyan Ermənistana, oradan da Azərbaycanın işğal altındakı Qarabağ bölgəsinə keçərək separatçı rejimin dövlət naziri təyin edilib və aparıcı simalarından olub.

Müəllif terrorizmi və separatizmi maliyyələşdirmə, habelə başqa dövlətin sərhədini qanunsuz keçmə kimi ittihamlarla hazırda Azərbaycanda həbsdə saxlanılan Vardanyanın Rusiya-Ukrayna münaqişəsində tutduğu mövqeyə, habelə qanunsuz iqtisadi fəaliyyətinə görə Ukrayna və Qərb tərəfindən sanksiyaya məruz qalması faktına da diqqət çəkib.

Yazıda həmçinin diqqətə çatdırılıb ki, Vardanyan Tehran hökumətinin təsdiq etdiyi məruzəçilərin iştirakı ilə müxtəlif ölkələrdə tədbirlər təşkil edən Qorçakov Fondu vasitəsilə İran-Ermənistan münasibətlərinin koordinasiyası və irəlləməsi istiqamətində əhəmiyyətli fəaliyyət göstərmiş. Belə ki İran mətbuatına müsahibəsində iranlıları və erməniləri qədim tarix, orta q mədəniyyət və sivilizasiyanın birləşdiriyini vurğulayan Vardanyan bəyan edib ki, İran ermənilərin Qarabağ uğrunda mübarizəsində erməni xalqının naminə deyil, öz maraqları naminə iştirak etməlidir. Müsahibədə İrəvandakı Azərbaycan tarixi-mədəni irsinin abidəsi Göy məscidi İran və erməni xalqları arasında mədəni dostluğun rəmzi hesab etdiyini söyləyən erməni separatçı sözügedən abidənin bərpasının təşəbbüskarı olduğunu da xatırladı. Məqaləni ətraflı şəkildə aşağıdakı linkdən oxumaq mümkündür: <https://www.jpost.com/opinion/article-802273>

Mətləb Salahov

Prezident İlham Əliyev Ukraynanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 25-də Ukraynanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Yuri Qusevin etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim etdi. Prezident İlham Əliyev səfirle söhbət etdi. Səfir Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Ukrayna Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Dövlətimizin başçısı Prezident Volodimir Zelenski ilə bir neçə gün əvvəl telefon danışığını xatırladaraq, bu müstəvidə ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələlərinə toxunulduğunu diqqətə çatdırdı.

Söhbət zamanı ölkələrimizin müstəqilliklərinin bərpasından bəri Azərbaycan ilə Ukrayna arasında dostluq

münasibətlərinin formalaşdığı və ölkələrimiz arasında ikitərəfli əsasda yaxşı əlaqələrin olduğu qeyd edildi, həmçinin dövlətlərimizin bir-birinin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəklədiyini vurğulandı. Səfir Ukraynaya göstərilən humanitar dəstəyə, xüsusilə Ukraynadan olan uşaqların Azərbaycanda reabilitasiyası üzrə təşkil olunan layihələrə görə təşəkkürünü bildirdi.

Yuri Qusev ötən gün Azərbaycanın Laçın şəhərinə səfər etdiyini və burada görülən bərpə-quruculuq işlərinin onda böyük təəssürat yaratdığını deyərək, İrpen və Laçın şəhərləri arasında qardaşlıq münasibətlərinin qurulması məsələsini qeyd etdi. Görüşdə qarşılıqlı mara q doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Bakı müasirləşən və inkişaf edən paytaxta çevrilir

Bu gün hər sahədə qazandığımız uğurların təməlinə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qətiyyəti, əzmkarlığı və Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqincə davam etdirilməsi dayanır. Ötən 20 il ərzində Azərbaycan həm bölgədə, həm də dünya miqyasında ən sabit və dinamik inkişaf edən ölkələrdən birinə çevrilib. Möhtərəm Prezidentin rəhbərliyi ilə reallaşdırılan ümummilli inkişaf strategiyası hər bir sahənin paralel inkişafını ən yüksək səviyyədə təmin edib və bu, davam etməkdədir. Bu inkişaf göstəriciləri insanlarda qəti bir əminlik formalaşdırıb ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında daha böyük uğurlara və zəfərlərə imza atacaq.

Ölkə həyatı üçün strateji əhəmiyyət daşıyan inkişaf proqramları hazırlanıb, işlək mexanizmlər əsasında həyata keçirilib. Ən müxtəlif sahələrdə intibah prosesi geniş vüsət alıb. Respublikanın investisiya və sosialyönümlü mahiyyət daşıyan milli inkişaf modeli tərəqqi prosesində yeni keyfiyyət göstəricilərinin əldə olunması, qeyri-neft sektorunun inkişafı yolu ilə regionların balanslı və davamlı inkişafının sürətləndirilməsi, yeni iş yerlərinin açılması üçün milli sahibkarlığın hərtərəfli dəstəklənməsi kimi vacib məsələləri özündə ehtiva edib. Bu gün Azərbaycan nümunəvi inkişaf modelinə malik olan ölkəyə çevrilib.

"BAKİ DÜNYANIN ƏN GÖZƏL ŞƏHƏRİ KİMİ İNKİŞAF EDİR"

Belə bir inkişaf yolu keçən Azərbaycanın paytaxtı Bakı da bu gün özünün yeni inkişaf dövrünü yaşayır. Azərbaycan Prezidenti

İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirmişdir: "Mən şəhərdə gedən abadlıq-quruculuq proseslərinə şəxsən nəzarət edirəm, bir çox layihələrin təşəbbüskarı olmuşam. Bu gün Bakı dünyanın ən gözəl şəhəri kimi inkişaf edir. Bakıya gələn qonaqlar, o cümlədən, mənim həmkarlarım həmişə paytaxtda gedən quruculuq-abadlıq işləri haqqında öz təəssüratlarını bölüşürlər və qeyd edirlər ki, Bakı, doğrudan da, dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir". Bakı şəhəri abadlaşır, qurulur, burada infrastruktur layihələri icra edilir. Bakı və Bakıətrafı qəsəbələrini sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramlarının uğurlu icrasının nəticəsidir ki, bu gün Bakı dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilib. Bakının bütün rayonlarında, o cümlədən, qəsəbələrində infrastruktur təminatı daha da yaxşılaşdırılmış, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və idmanın inkişaf etdirilməsini

təmin edən tədbirlər həyata keçirilib, yeni məktəblər, xəstəxanalar, poliklinikalar tikilib, mövcud binalar əsaslı təmir edilib, müasir tipli idman kompleksləri istifadəyə verilib. Prezident İlham Əliyev, mütəmadi olaraq, Bakının rayonlarında və qəsəbələrində olur, görülən tədbirlərlə, həyata keçirilən quruculuq və abadlıq işləri ilə yaxından tanış olaraq, aidiyyəti qurumlara müvafiq tapşırıqlarını verir. Qəsəbələrin simasının dəyişdirilməsi, yaşıllıqların genişləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar rayon sakinlərinin rahat yaşayışının təmin edilməsinə yönəlib. Yolların kənarında yaşıllıq zolaqları genişləndirilir. Keçmiş Balaxanı zibilxanasının buraxıldığı tüstü nəticəsində havanın keyfiyyəti böyük dərəcədə aşağı düşmüşdü və insan sağlamlığına böyük zərər verirdi: "İndi keçmiş Balaxanı zibilxanasının yerində müasir poliçon qurulub və zibilin çəşidlənməsi, bərk məişət tullantılarının yandırılması istiqamətində böyük addımlar atılıb, böyük investisiyalar qoyulub, zibilyandırma zavodu inşa ediləndir. Biz bu ekoloji fəlakət mənbəyini aradan götürdük", - deyərək Azərbaycan Prezidenti bildirmişdir. Bu gün paytaxtımızda Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq, nümunəvi məhəllələr yaradılıb. Bu ərazilərdəki onlarla binanın fasadları, dam örtükləri, blokları təmir olunub, su təchizatı sistemi yenilənib.

MİLLİ ELEMENTLƏRDƏN İBARƏT İNCƏSƏNƏT NÜMUNƏSİ

Görülən işlərin davamı olaraq Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakıda "Crescent Bay" layihəsinin təqdimatı və "Crescent Mall" ticarət mərkəzinin açılışını ediblər. Qeyd edək ki, "Crescent Mall" ticarət mərkəzi ənənənin innovasiyalarla qovuşduğu bir məkan kimi Bakının müasir və dinamik inkişafını əks etdirir. 115 min kvadratmetr sahədə alış-veriş, əyləncə və istirahətin təklif edildiyi məkanda 5 mərtəbəli müasir texnologiyalarla inşa edilən bina, 3 mərtəbəli 1193 parkinq yeri, açıq havada yerləşən terras

və restoran, həmçinin Azərbaycanın ilk dəfə fəaliyyət göstərəcək musiqili fontan yer alıb. Ticarət mərkəzində 107 geyim, qastronomiya, sağlamlıq, uşaq əyləncə mərkəzləri və digər mağazalar var. Bura gələn qonaqlar vaxtlarını səmərəli keçirə biləcəklər. "Crescent Mall"da alıcılara böyük və uşaqlar üçün geniş çeşiddə geyimlər, ev avadanlıqları və digər məhsullar təklif olunur. Mərkəzdə 2400-ə yaxın işçi fəaliyyət göstərəcək.

Ticarət mərkəzinin açıq restoranlara qalxan hissəsində çoxmərtəbəli sütunda ölkəmizin mədəni irsinə istinad edən milli elementlərdən ibarət incəsənət nümunəsi həkk edilib. Rəsm əsərində təsvir edilən və sanki orta əsrin milli xalçalarından biraşa sütuna köçmüş nar rəsmləri dünya, həyat və birlik simvoludur. Açıq güllər və quşlar ilə zaman dinamikasında bir araya gələn "Həyat Ağacı" isə sürətlə inkişaf edən, ənənələrimizə sadıq qalaraq gələcəyə doğru inamla hərəkət edən, birlik və azadlıq rəmzini özündə təcəssüm etdirən Azərbaycan xalqını ifadə edir.

MÜASİR VƏ DÜNYƏVİ TRENDLƏR TARIXI VƏ MƏDƏNİ DƏYƏRLƏRİMİZLƏ

Bundan başqa "Crescent Mall"da SPA, gözəllik və fitnes mərkəzləri də qonaqların xidmətində olacaq. Ən müasir texnologi-

yalarla inşa edilən ticarət mərkəzində rəqəmsallaşan dünyanın yeni trendlərinə uyğun olaraq sünü intellektlə fəaliyyət göstərən məlumat bələdçisi xidməti də var. Burada fəaliyyət göstərən brendlər haqqında ətraflı məlumat verəcək bələdçi, həmçinin istiqamət göstərəcək və xidmətlərlə bağlı sorğuları cavablandıracaq. Bununla da qonaqların ticarət mərkəzi daxilində hərəkəti asanlaşacaq. Məlumat bələdçisi 140 dildə yazılı, Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində isə şifahi məlumatlar verə bilər.

Sünü intellektin tətbiqi ilə ticarət mərkəzində müasir və dünyəvi trendlər tarixi və mədəni dəyərlərimizlə də əlaqələndirilib. Bu məqsəddə girişdə qonaqları qarşılayan sünü intellektli robot "Leyli" adlandırılıb. Sünü intellekt məlumat bələdçisi Leyli, dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin "Leyli və Məcnun" poeməsindən müdriklik və gözəllik rəmzi olan Leylini simvolizə edir.

"Crescent Mall" ticarət mərkəzi kimi obyektlərin istifadəyə verilməsi ölkəmizin iqtisadi potensialını və vətəndaşlara xidmətin yüksək səviyyədə təşkilini nümayiş etdirir. Bundan başqa, ticarət mərkəzi dünyanın ən gözəl və müasir şəhərlərindən biri olan Bakının memarlığı, müasirliyi ilə harmoniya təşkil edərək paytaxtımızı daha da gözəlləşdirir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Cümhuriyyətimiz – İstiqlaliyyətimizin sübhü!

Çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrinə malik olan ölkəmizdə 28 may 1918-ci ildə bütün türk-müsəlman dünyasının ilk müstəqil demokratik respublikası yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması ölkəmizin çoxəsrlik ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanışı və dirçəlişi proseslərinin məntiqi nəticəsi idi. Azərbaycan xalqının müstəqillik əzmini nümayiş etdirən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz varlığı ilə XX əsr dünya siyasi arenasına səs saldı. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev cümhuriyyət tarixini "İstiqlaliyyətimizin sübhü" adlandırdı. Artıq bizləri o sübhdən 106 illik bir zaman fasiləsi ayırır. Ötən illərdə o istiqlalın canımıza, qanımıza hopan şirinliyi bizi mübarizəyə səsləyib, xalqımıza yenidən müstəqillik bəxş edib.

"... Yüz il bundan əvvəl müsəlman aləmində ilk dəfə olaraq demokratik respublika yaradılmışdır. Biz fəxr edirik ki, bu respublikanı Azərbaycan xalqı yaratdı və bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirib ki, Azərbaycan xalqı böyük xalqdır, istedadlı xalqdır, azad xalqdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması və iki il ərzində fəaliyyəti tarixi hadisə idi. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, hələ yüz il bundan əvvəl ən ulvi demokratik dəyərləri nəinki bəyan edib, öz praktiki fəaliyyətində onları təmin edib. Bugünkü Azərbaycan, müstəqil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir. Biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bütün demokratik ənənələrinə sadıq və bu ənənələri yaşadırıq", – deyən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 15 oktyabr 2021-ci ildə imzaladığı "Müstəqillik Günü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə mayın 28-i Müstəqillik Günü, 1991-ci ildə ikinci dəfə müstəqilliyimizi qazandığımız gün-oktyabrın 18-i isə Müstəqilliyin Bərpası Günü elan edildi. Qanunda deyilir: "2021-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin bərpa edilməsinin 30 ili tamam olur. Azərbaycan xalqı 1991-ci ildən sonra ilk dəfə bu bayramı tam fərqli olaraq, öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmiş qalib xalq kimi qeyd edir. Bu baxımdan dövlətçilik tariximizdə müstəsna əhəmiyyətli mərhələlərin, xüsusən müstəqilliyin əldə edilməsi və bərpası kimi tarixi günlərin onların mahiyyəti və məzmununa uyğun daha dəqiq ifadə olunması böyük önəm kəsb edir". Beləliklə, 1918-ci ildə əldə etdiyimiz müstəqilliyimiz istiqlaliliyyətimizin sübhü olaraq ondan sonrakı illərə sübh çağında doğan günəş kimi işıq saçdı. Bu xalqın bir əsrlik salnaməsinin başlanğıcı oldu.

İstiqlal Bəyannaməsi bir millətin çoxəsrlik müstəqillik mübarizəsinin təsdiqi idi

1918-ci il mayın 28-də

Müstəqilliyi qorumaq onu qazanmaqdan daha çətindir

Azərbaycan Milli Şurasının Həsən bəy Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən tarixi iclasında Azərbaycanın İstiqlal Bəyannaməsi qəbul edildi. Bu tarixi sənəd türk-müsəlman dünyasında, ümumiyyətlə, bütün Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ən demokratik respublika idarə üsulunun – parlamentli respublikanın yaradılmasından xəbər verirdi. Həmçinin bu Bəyannamə tək bir müstəqil respublikanın yaradılması haqqında sənəd deyil, həmçinin tarixi yüzilliklərə söykənən, bu yüzilliklərdə ərzində dünyada dövlət quruculuğu tarixinə 40-dan çox dövlət verən bir xalqın mübarizliyinin, azadlıq duyğularının, qədim mədəniyyətinin, humanistliyinin, multikulturallığının təcəssümü idi. Bu Bəyannaməni qəbul edən dövlət özündən əvvəlkilərdən zaman, məkan, şərait, milli və müstəqillik, həm də demokratik baxımdan fərqlənən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti idi. Bu dövlət mahiyyət etibarilə milli, demokratik bir dövlət olmaqla, Şərq aləmində ilk avropatip, sivil qanunlarla idarə olunan bir dövlət idi. Siyasi quruluşu dövrün tələblərinə cavab verdiyindən təqib və təzyiqlərə baxmayaraq, o, tezliklə aparıcı dünya dövlətləri tərəfindən tanınmışdı.

Müstəqilliyimizin məhvinə uzanan əllər olmasaydı...

Tarixdə həmişə mübariz və qəhrəman xalqlar yaşayırlar. Həmin xalqlar isə tarix yaradır və onun səhifələrinə şərəf salnaməsi yazırlar. Belə qəhrəman xalqlardan biri də Azərbaycan xalqıdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bu xalqın yaratdığı tarix, onun 23 aylıq gərgin, çətin bir şəraitində fəaliyyəti isə həmin tarixin şərəf səhifələridir. O dövrün çətinlikləri – kənardan uzanan əllər, müdaxilələr, tərxiatlar, təzyiqlər olmasaydı, bu il təkə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından deyil, 1918-ci ildə qazandığımız

müstəqilliyimizdən də 106 il ötəcəkdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyəti ilə bağlı yaranan çətinlikləri təhlil edən Ümummilli Lider Heydər Əliyev deyirdi: "Azərbaycanın ətrafında və daxilində gedən proseslər bu respublikanın, hökumətin öz normal fəaliyyətini davam etdirməsinə imkan verməmişdir. Rusiyadakı bolşevik hökuməti keçmiş çar Rusiyasının bütün ərazisində bolşevik üsul-idarəsini qurmağa cəhd göstərərək, Azərbaycanda istiləçilik hərəkatlarına başlamışdı. Respublikanın daxilində o cəhdləri dəstəkləyən qüvvələr azərbaycanlı olmamışlar. Eyni zamanda, Cümhuriyyətin hökumətində və onun yaratdığı parlamentdə də daxili ziddiyyətlər, çəkişmələr onun süqut etməsinə gətirib çıxarmışdır".

Tarixçi alimlər qeyd edirlər ki, XX əsrin əvvəllərində, dəqiq desək, cümhuriyyətin qurulmasından başlayaraq onun süqutunadək erməni silahlı birləşmələri Qarabağda, Naxçıvanda, Zəngəzurda dayanmadan Azərbaycan kəndlərini təhdid edir, Qarabağda hər an üsyanlar qaldırırdılar. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, 1919-cu ilin fevral ayında Qarabağ General-Qubernatorluğu da yaradılmışdı və Xosrov Paşa bəy Sultanov Qarabağ general-qubernatoru təyin olunmuşdu. O, Qarabağda ermənilərin avantürist planlarının qarşısının alınmasında çox mühüm işlər görürdü. Lakin erməni və rus tərxiatçıların nəyin bahasına olursa-olsun, cümhuriyyətin məhv edilməsi haqqındakı planları qarşısında bu müstəqillik davam edə bilmədi və cəmi 23 ay yaşayan türk-müsəlman dünyasının ilk demokratik respublikası düşmən qüvvələrin təsiri ilə 1920-ci ilin 27 aprelində iflasa uğradı. Xalq yenidən 70 il müstəmləkə rejimində yaşamaq məcburiyyətində qaldı. 70 ili də beləcə ötən XX əsr, ümumilikdə,

tariximizin ən keşməkeşli səhifələrini təşkil edən bir yüzillik kimi tarixə yazıldı. 1991-ci ildə isə müstəqilliyimiz bərpa olunan respublikamızda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağı dalğalanmağa başladı.

Həqiqətən də, müstəqilliyi qoruyub saxlamaq onu əldə etməkdən dəfələrlə çətin imiş

Azərbaycan tarixini, xüsusilə də bu tarixin hər birimizə yaxın olan mücadilə və mübarizələrlə dolu XX əsr səhifələrini vərəqləyərkən gözümüz qarşısında müstəqillik yolunda axıdılan qanlar, itirdiklərimiz canlandıqca düşünürsən ki, müstəqil olmaq heç də asan deyilmiş. Müstəqilliyi əldə etdikdən sonra yaranan vəziyyətlə tanış olduqda, ona uzanan əlləri, gözügötürməyənlərin tərxiatlarını görəndə isə belə bir qənaətə gəlmək olur ki, həqiqətən də, müstəqilliyi qorumaq onu qazanmaqdan dəfələrlə çətin imiş.

Hər birimizə məlumdur, 1991-ci ildə əldə etdiyimiz müstəqillikdən sonra ölkəmiz yenə də gərgin ziddiyyətlərlə üz-üzə dayanmışdı. 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin məhvi üçün hazırlanmış plan və ssenarilərlə 1991-ci ildəki müstəqilliyin iflası üçün hazırlanmış planlar tamamilə eynilik təşkil edirdi. Belə bir dövrdə müstəqilliyimizi yarıdan itirmək təhlükəsi qarşısında qalmışdıq. Zaman sübut etdi ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev o zaman Azərbaycanda ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəlməyəydi, müstəqilliyimizin taleyi eynilə cümhuriyyətimizin taleyinə bənzəyəcəkdi. Məhz Ulu Öndərin uzaqgörənliyi, əzmkarlığı, məsləhətkeşliyi, ideyaları ilə müstəqilliyimiz qorundu, yaşadı, əbədiləşdi. Artıq müstəqilliyimizin bərpasından 33 il ötür. Ötən bu dövrdə ölkəmizdə 100 ilə bərabər

işlər görüldü. 2020-ci ildə əldə etdiyimiz Qarabağ Zəfəri və 2023-cü ildə Xankəndidə həyata keçirilən birgünlük lokal xarakterli anti-terror tədbirləri isə bu işlərin nəticəsi oldu.

Bəli, biz Qələbə qazandıq. 1990-cı illərin Birinci Vətən müharibəsi nə zamanca İkinci Vətən müharibəsinin olacağına şübhə yeri qoymamışdı. Xalq bir gün öz əzəli torpaqlarını geri alacaqdı. Həmin günün Ulu Öndərin mənəvi varisinin, hər bir azərbaycanlının ümid bəslədiyi liderinin rəhbərliyi ilə reallaşması isə Azərbaycanda müstəqilliyimizin bərpasının ilk illərindən həyata keçirilən siyasətin uğurla davam etdirildiyini təsdiqlədi. 2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayıb noyabrın 10-da bitən 44 günlük təsdiqlədi. Tarixə meydan oxuyan, dünyaya kimliyimizi göstərən 44 günlük. Azərbaycan döyünən üreyinə-Qarabağına, bir parçasına qovuşduğu, 30 illik bir həsrətin, nisgilin bitdiyi anla təsdiqlədi.

10 noyabr 2020-ci il Ali Baş Komandanımız, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Milli Ordumuzun Azərbaycan tarixində yazdığı yeni salnamə ilə tarixə düşdü. 44 günlük torpaqlarımızın azad olunması ilə bağlı xəbərləri tək Ali Baş Komandan almağımız bizim bir yumruq olduğumuzun, dövlət başçısının ətrafında sıx birləşdiyimizin sübutu oldu. Ölkəmizdə 43 gün davam edən müharibənin 44-cü günü qələbə bəxş etdi millətimizə. Şiddətli döyüşlər getdi Qarabağ torpaqlarında. Şəhidlər verdik, üreyimiz parçalandı, qazilərimiz oldu. Lakin bir-birinin ardınca torpaqlarımızı erməni nankorlarından geri aldıq. Füzulimiz, Zəngilanımız, Cəbrayılıımız, Qubadımız, Şuşamız, Ağdamımız, Kəlbəcərimiz, Laçınımız erməni tapdağından xilas edildi, hüriyyətinə qovuşdu. Azərbaycan Milli Ordusu Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə dünyanı heyretə gətirən döyüş taktikası həyata keçirdi. Böyük Zəfər və Xankəndi əməliyyatı ərazi bütövlüyümüzün bərpasını reallaşdırdı. Müstəqilliyimizin bərpası illərində yurdun məcburi şəkildə didərgin salınmış soydaşlarımız artıq Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda həyata keçirilən quruculuq işləri sayəsində doğma evlərinə qayıdırlar. Böyük Qayıdış başlanıb və sürətlə davam edir. Deməli, müstəqilliyi qorumaq, həqiqətən də onu qazanmaqdan qat-qat çətin imiş. Müstəqilliyimizin yaşı artdıqca, ölkəmizin inkişafı daha da sürətlənəcək. Və gün o gün olacaq ki, müstəqilliyimizin 50, 100 illik yubileylərini qeyd edəcəyik. Həmin dövrlərdə insanlar qürurla müstəqilliyimizdən, 30 ildən sonra ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməyimizdən, bu xalqın böyük şəxsiyyətlərindən bəhs edəcəklər. İstiqlaliyyətimizin sübhü olan müstəqillik tariximizin başlanğıcı-28 May hələ neçə-neçə əsrlərə öz işığını salacaq, ölkəmizi inkişafdan, insanların rufahından doğan nura boyayacaqdır.

Mətanət Məmmədova

Azərbaycan dövlətçilik tarixində prosesləri araşdırıb analiz etdikcə maraqlı, həm də müxtəlif vaxtlarda acı mənzərənin şahidi oluruq. Müxtəlif tarixi dövənlərdə xalqımızın zaman-zaman öz tarixi torpaqlarını, ərazilərini itirdiyini təsdiq edən faktlar hər birimizə bəllidir və indikindən dəfələrlə böyük, geniş ərazilər, xalqımıza məxsus torpaqlar təəssüf ki, indi artıq Azərbaycan ərazisi kimi xəritədə qeyd olunmur. Ən çox təəssüf doğuran məqam isə həmin ərazilərin ya zərurət, ya xəyanətin sayəsində əldən verilməsi, itirilməsi faktlarıdır. Həqiqətən də Azərbaycan xalqına məxsus olan ərazilərin böyük hissəsi itirilib və tarixi xronologiyalar bunu təsdiq edir.

Tarixi faktlar və acı həqiqətlər

Bu araşdırmaya Azərbaycan coğrafiyasında min illər bundan öncə mövcud olan dövlətçilik tarixindən deyil, bizim tarixə ən yaxın Şah İsmayıl hakimiyyətindən başlamaq istəyirəm. Təqribən 2-ci minilliyin yarısından bugünə qədər olan tarixi-siyasi prosesləri araşdıraraq. Azərbaycan dilini ilk dəfə dövlət dili elan edən Səfəvilər dövləti 22 dekabr 1501-ci ildən 8 mart 1736-cı ilə qədər bugünkü Azərbaycan, İran, Ermənistan, İraq, Əfqanıstan, qərbi Pakistan, Türkmənistan, şərqİ Türkiyə, Özbəkistanın kiçik hissəsi, və Rusiyanın Dağıstan ərazilərini əhatə edən geniş torpaqlara sahib olub. Həmin dövlətin əsasını I İsmayıl, yeni Şah İsmayıl Xətai 1501-ci ilin iyul ayında Təbrizdə özünü şah elan etməklə qoyub və onun tərəfdarlarından ibarət olan qızılbaşlar ordusunun nüvəsini də

bizim ərazilərimizdə onlardan istifadə edərək nifaq salacaqlarını elə

əhatə edən Azərbaycan torpaqlarında özlərinə dövlət yaratdılar.

nırdı ki, buna artıq nə ad qoymaq lazım olduğunu hamımız yaxşı bilirik. Amma qətiyyənlər bu bərdə xalqın fikri, rəyi öyrənilmədi və heç xalq nəzərə belə alınmadı.

Qərara qarşı protest - xalqın iradəsi ilə hesablaşılmadı

Azərbaycan Milli Şurasının 1918-ci il 29 may tarixli qərarına əsasən İrəvanla birlikdə Basarkeçər adlanan cənub-şərq qismi istisna olmaqla Yeni Bayazıt qəzası, Qəmərlı-Gərnıbasar,

Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə Azərbaycanın ərazisi olan Zəngəzur rəsmən sovet Ermənistanının tərkibinə verildi. Ərazi problemləri bolşeviklərin siyasətində sovet hakimiyyətini qurmaq üçün şirnikdirici amil kimi istifadə olunurdu. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulması ərəfəsində Naxçıvan, Qarabağ, Zəngəzur və Zaqatalanın Azərbaycan ərazisi olduğu dəfələrlə təsdiq və etiraf edilə de, Gürcüstanın sovetləşmə növbəsi çatanda Rusiya artıq Zaqatalanın gürcülərin xeyrinə mübahisəli olduğu haqda saziş imzaladı, Ermənistanda sovet hakimiyyəti qurulduğu gün, yeni dekabrın 1-də Naxçıvanı, Zəngəzuru, Qarabağı onlara vermək haqqında Azərbaycanın bəyanatına nail olundu. 1920-ci il dekabrın 2-də Rusiya ilə artıq sovetləşmiş Ermənistan arasında imzalanan sazişdə Zəngəzur Ermənistan ərazisi kimi göstərilmişdisə de, Naxçıvan və Qarabağ haqqında heç bir qeyd olmamışdı.

Etiraf edilməlidir ki, ötən əsrin əvvəllərində İrəvanın haylara verilməsi bağışlanılmaz səhv idi. Cümhuriyyətin İrəvanı ermənilərə verməsi kimi bağışlanılmaz səhvindən istifadə edənlər sonra da bunun ardınca, bizim qədim diyarımız Zəngəzuru da ələ keçirdilər. O zaman başa düşülmədi ki, Zəngəzurun verilməsi ilə böyük türk dünyasında coğrafi parçalanma baş verdi, Azərbaycanın əsas hissəsi Türkiyə ilə sərhəddən məhrum edildi. Bizim Türkiyə ilə sərhədimiz yalnız Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində qaldı. Mövcud vəziyyətdən nəticə çıxaran ermənilər ruhlanmağa başladılar, yenə də torpaq iddiasına düşdülər və Qarabağı ələ keçirmək üçün mübarizə apardılar.

Əbdürrəhman Vəzirov dövrünə nəzər salaq...

Bütün bunlarla kifayətlənməyən təcavüzkar Ermənistan 1988-1994-cü illərdə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və ətrafındakı rayonlarından ibarət daha 17 min kvadratkilometrlik ərazisini işğal etdi, insanlığa qarşı misilsiz vəhşilik aktı olan Xocalı soyqırımını törətdi. Azərbaycan xalqının başına gələnlərin və torpaq itkilərinin səbəkarı müxtəlif dövrlərdə ölkə rəhbərliyinin səriştəsizliyi, bacarıqsızlığı olub. 1988-ci ilin mayında SSRİ rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycanda K.Bağırovun yerinə KP MK-nın birinci katibi postuna həmin vaxtədək Pakistanda səfir işləmiş və 10 ildən çox respublikada olmayan Əbdürrəhman Vəzirov təyin edildi. Respublikanın problemləri haqqında çox səthi təsvüvə malik olan Vəzirov milli zəmində yaranan münafişşəyə artıq effektivliyini tamamilə itirmiş köhnə "beynəlmiləçli" mövqeyindən yanaşdı ki, bu da, şübhəsiz, kobud səhv idi. Tarixi-siyasi hadisələr, obyektiv reallıqlar ermənilərin torpaq iddalarını gücləndirdi. SSRİ rəhbərliyinin Ermənistanı dəstəkləməsi və Vəzirovun alovlanan Qarabağ münafişşəsini, eləcə də Ermənistandan gələn qaçqınların problemini həll etmək əvəzinə xalqın diqqətini kadr probleminə, sosial və iqtisadi problemlərə yönəldirdi. Nəticədə Qarabağ münafişşəsi kimi 30 ildən artıq davam edən bir problemin bünövrəsini qoydu.

Azərbaycan tarixindən ştrixlər... - Ermənistan dövləti necə yaradıldı?!

türk tayfaları təşkil ediblər. Belə bir böyük, qüdrətli dövlət məhz suiqəsd, yeni xəyanət nəticəsində Nadir Şahın öldürülməsindən sonra parçalanmalara məruz qalıb. Parçalanmalardan sonra da ortaya çıxan kiçik xanlıqlar isə heç də qüdrətli bir dövlət qədər güclü ola bilməzdilər. Elə bundan istifadə edən xəyanətkarlar da ərazilərimizin hissə-hissə itirilməsinə nail olmağa başlayıblar. Azərbaycan xalqına məxsus ərazilərdə dövlətlərin parçalanması, ərazilərin itirilməsi xəyanət sayəsində baş verib. Bunu həmin dövrdən sonrakı faktlar da bir daha təsdiq edir.

Azərbaycan niyə bölündü?

Sözsüz ki, Çar Rusiyası məhz Azərbaycana məxsus ərazilərdə xanlıqların yaranmasından, daha dəqiq desək zəifləmədən məharətlə və xaincəsinə istifadə etdi. Rus-Qacar müharibəsinin (Bəzi mənbələrdə bu Rus-İrən müharibəsi adlandırılır) sonunda, yeni on doqquzuncu əsrin birinci yarısında Güllüstan və Türkmənçay müqavilələri bağlanan, imzalanan zaman xalqımızdan "soruşmadan" belə ərazilərimiz iki hissəyə bölündü. Araz çayının cənubunda olan ərazilər, elə bil ki, bir növ öz əraziləri kimi ruslar tərəfindən İrana verildi. Beləliklə da torpaqlarımız parçalandı və həmin torpaqların böyük hissəsi əlimizdən alındı. Bununla kifayətlənməyən ruslar köçəri hay tayfalarının Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsinə də bizdən soruşmadan qərar verdilər. Bu zaman həmin o zəif xanlıqlar iradə nümayiş etdirmək iqtidarında olmadılar. Ruslar bilərəkdən hay tayfalarını ərazilərimizə köçürdülər və gələcəkdə də

həmin dövrdən planlamağa başladılar. Hansısa bir xalqın digərinə məxsus olan torpaqlar barədə belə qərarlar verməsi heç də qəbul edilən deyil və bunun acı nəticələri sonradan əlbəttə ki, bir-bir ortaya çıxmağa başladı.

Xalq Cümhuriyyəti dövrü

1918-ci ildə Cənubi Qafqazda yalnız iki yerli xalqın, daha dəqiq desək, azərbaycanlıların və gürcülərin dövləti yaradıla bilərdi. Çünki ancaq bu iki xalqın müstəqil dövlət yaratmaq üçün tarixi etnik - ərazi bazaları var idi. Cənubi Qafqaza köçürülüb gətirilmiş və əsasən Azərbaycan torpaqlarında yerləşdirilmiş ermənilərin isə dövlət yaratmaq üçün burada ərazi bazaları qətiyyənlər yox idi. Amma təəssüf ki, buna fikir verilmədi və bunun əksi müşahidə olundu. Birinci Dünya müharibəsinə aparan hərbi blokların hər ikisinin, Çar Rusiyası, İngiltərə, Fransa, ABŞ olmaqla, həm Antantanın, həm də Almanıya-Osmanlı blokunun üzvləri arasında ermənilərə dövlət yaratmaq barədə ümumi fikir artıq formalaşmışdı. Ən ikrah doğuran məqam isə, yaranmış tarixi şəraitdə Azərbaycan tərəfi, yeni Zaqafqaziya Seyminin Azərbaycan fraksiyasının nümayəndələri ermənilər üçün dövlət yaratmaqdan ötrü hansı Azərbaycan torpaqlarının verilməsini müəyyən etmək üçün Osmanlı dövlətinin vasitəçiliyi ilə erməni tərəfi ilə danışıqlara da girdi. Danışıqlar Batum konfransı çərçivəsində aparıldı və aparılan danışıqlar isə tariximizdə ləkə olaraq qaldı. Beləliklə, ermənilər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin onlara verdiyi İrəvan və ətraflarını

Azərbaycan ərazisində erməni dövlətinin yaranma prosesi...

Xüsusilə diqqətə çatdırmaq yerinə düşərdi ki, sədrəzəm Tələt paşa və hərbi nazir Ənvər paşa Cənubi Qafqazda erməni dövləti yaradılmasının tamamilə əleyhinə idilər. Hətta bu mümkün olmadıqda "ermənilərin çox zəif və yaşaya bilməyəcək bir dövlət şəklində təşəkkül etməsini" təklif edirdilər. Lakin bu istəyə də məhəl qoyulmadı. Acınacaqlı hal o idi ki, o zaman cümhuriyyət quranlar, Milli Şura yarıdanlar Tələt paşa və Ənvər paşanın "çıbanı kökündən təmizləmək" siyasətinin əleyhinə idilər və "kiçik bir erməni kantonunun" yaradılmasını sanki "israrla" təklif edirdilər. Belə bir təkliflə Batumda danışıqlar apararaq Azərbaycan nümayəndələri Məmməd Həsən Hacinski və Məhəmməd Əmin Rəşidzadə hələ 1918-ci il mayın 23-də Ənvər paşaya xüsusi müraciətname də göndərmişdilər. Azərbaycan tərəfi belə bir təkliflə çıxış edərkən inanırdı ki, bu güzəşt müqabilində, yeni ermənilərə Azərbaycan torpaqları hesabına "kiçik bir kanton" yaradılacağı halda ermənilərin Osmanlı ərazilərindən Azərbaycan torpaqlarına, o cümlədən Bakıya axınının qarşısı alınacaq, ermənilər Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımlarını dayandıracaq və bir daha ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları irəli sürməyəcəklər. Azərbaycan tərəfi güman edirdi ki, bu addım, həm də, böyük dövlətlər tərəfindən rəğbətə qarşılanaçaq. Bir sözlə, hansısa böyük dövlətlərin "xoşlarına gəlsin deyə" ərazilər ermənilərə güzəşt edilir, bağışla-

Uluxanlı-Zəngibasar və Vedibasarı istisna olmaqla İrəvan qəzası, Sərdarabad istisna olmaqla Eçmiədzin qəzası və qəza mərkəzi Aleksandropol istisna olmaqla Aleksandropol qəzası ermənilərə dövlət yaratmaq üçün verildi. Həmin torpaqlar sadəcə olaraq bağışlandı. Beləliklə, yeni yaradılmış Ararat, yeni, Ermənistan respublikası Göyçə gölü ilə Osmanlı dövlətinin yeni sərhədləri arasındakı dar dağlıq ərazini əhatə etdi. Nəzərə çatdıraraq ki, qərar qəbul olunarkən 28 nəfər Milli Şura üzvündən cəmi 20-si iştirak edib. Onlardan isə qərarın lehinə cəmi 16 nəfər səs verib, biri əleyhinə olub, 3-ü də bitərəf qalıb. Yeni qərar hətta üçdəiki səs çoxluğu belə olmadan qəbul edilib. İyunun 1-də İrəvandan olan deputatlar - Mirhidayət Seyidov, Bağır Rzayev, Nəriman bəy Nərimanbəyov protest veriblər ki, bu, qeyri-qanuni qərardır. Amma onların protest verməsinə də məhəl qoyan olmayıb. Beləliklə də, o zaman xalqın iradəsi ilə hesablaşılmadan Azərbaycan xalqına məxsus torpaqlarda İrəvan mərkəz olmaqla, bir erməni dövləti yaradıldı.

Ermənistan ərazisi: 9 min kv.km-dan 29,743 min kv.km-ə

9 min kvadratkilometrlik Azərbaycan torpağında yaradılmış Ermənistan dövləti müxtəlif dövrlərdə sovet imperiyasının bir-bəşə köməyi ilə daha 20,8 min kvadratkilometr Azərbaycan torpağını ələ keçirərək ərazisini 29,743 min kvadratkilometre qədər çatdırdı. Xatırladaq ki, Nəriman Nərimanovun

Azərbaycan tarixindən ştrixlər... - Ermənistan dövləti necə yaradıldı?!

Əvvəli-Səh-5

Həmin dövrdə Qərbi Azərbaycandan daha dəqiq desək, Azərbaycan SSR ilə həmsərhəd olan Qafan şəhərindən ilk qaçqın axını 1987-ci ilin payızından başladı. Lakin respublika rəhbərliyi Ermənistandakı azərbaycanlıların faciəsini görmək istəmədi, qorxaqcasına susmağa üstünlük verdi. Prinsipsizlik və milli ruhun olmaması SSRİ xüsusi xidmət orqanları tərəfindən erməni əhaliyə qarşı qətləminin təşkil edildiyi Sumqayıt hadisələrinə gətirib çıxardı. 1988-ci ilin noyabr ayına qədər Azərbaycanda ictimai-siyasi gərginlik o həddə çatdı ki, erməni tərəfinin istənilən siyasi təxribatı dərhal nəticələrə gətirib çıxara bilərdi, çünki SSRİ rəhbərliyinin respublika ərazisində baş verən hadisələrə təsiri azaldıqca, yerli hakimiyyətə etimad da azalırdı.

1989-cu ilin yanvarında Moskva Vəzirovun susqun razılığı ilə Stepanakertdə (Xankəndi) Arkadi Volskinin başçılığı ilə Xüsusi İdarə Komitəsi (XİK) yaradıldı.

DQMV-nin hakimiyyət orqanları ilə paralel olaraq fəaliyyət göstərən bu inzibati orqanın yaradılması faktiki olaraq vilayəti Azərbaycanın tabeliyindən çıxararaq Ermənistanla əlaqələndirdi və Ermənistanın orada silahlı qruplar yaratmasına imkanı verdi. 1988-ci ilin sonu - 1989-cu ilin əvvəllərində Ermənistandan qaçqın axını gətirdikcə daha da gücləndi. Azərbaycanın sərhədyanı kəndlərinin Ermənistan ərazisindən intensiv atəşə tutulmasına başlandı. Ən nəhayət, A.Vəzirovun zəifliyi, bacarıqsızlığı nəticəsində Azərbaycan xalqına qarşı SSRİ rəhbərliyi ən sətər qərar verdi. Belə ki, əliyalın, dinc xalqa qarşı 20 Yanvar kimi qanlı faciənin törədilməsinə rəvac verdi və respublikadan qaçdı.

İlk Azərbaycan kəndinin işğal edilməsi Ayaz Mütəllibovun məsuliyyətidir

Ayaz Mütəllibovun da hakimiyyəti dövrü

ermənilər üçün çox əlverişli oldu və məhz bu dövrdə torpaqlarımıza sahib çıxmaq üçün aktiv fəaliyyətə keçildilər. Vəziyyətdən namərcəsinə istifadə edən ermənilər məhz Ayaz Mütəllibovun hakimiyyətdə olduğu illərdə artıq öz plqlarını əməli müstəvidə gerçəkləşdirməyə başlamışdılar və kəndlərimizə qarşı hücumlar edərək, həmin ərazilərə ələ keçirirdilər. Mütəllibovun başı özünə, kürsüsünə, özünün qoçu dəstələrinə qarışdığı vaxt Qazax rayonunun Bağanis Ayrıım kəndi 1990-cı il martın 23-dən 24-ə keçən gecə əvvəlcədən təşkil edilən plan əsasında hücumla məruz qaldı və martın 24-ü səhər saatlarında ermənilər tərəfindən işğal edildi. Məhz Bağanis Ayrıım kəndi ermənilərin işğal etdiyi ilk Azərbaycan kəndi kimi tarixə düşdü. Daha dəqiq desək, həmin kəndin ələ keçirilməsi ilə işğala başlandı. Ermənilər Azərbaycan hakimiyyətinin qətiyyətsizliyindən bacardıqca istifadə etməyə çalışdılar, buna nail də oldular və millətçilik dalğasını daha da alovlandırmağa başladılar. Ermənilər Azərbaycan ərazilərinin guya onlara məxsus olması barədə fikir formalaşdırmaq üçün münbit şərait əldə etdilər və çirkin kampaniyaya start veridilər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Mütəllibovun hakimiyyəti illərində qərbi azərbaycanlılar öz ata-baba yurdlarından tam çıxarıldılar, torpaqlarımızın işğalı davam etdirildi və ermənilər tərəfindən "Xocalı" soyqırımı törədildi. Bu xəyanətlərdən sonra Ayaz Mütəllibovun artıq hakimiyyətdə qalması mümkünsüz idi və o, 15 may 1992-ci ildə ölkədən Moskvaya qaçdı...

AXC - Müsavat cütüylü dövrü...

Ötən əsrin sonlarında hakimiyyətə gələn AXC-Müsavat cütüylünün fəaliyyətini təhlil edərkən daha fərqli mənərə ilə qarşılaşırıq. 1992-ci ildə çevriliş nəticəsində hakimiyyəti zəbt etmiş AXC-Müsavat cütüylünün "fəaliyyəti" və yarımçıq siyasəti işğalı şərtləndirən əsas amil oldu. Belə ki, bu cütüylük haki-

miyyətə gəlmək üçün işğal və soyqırım faktlarından istifadə etdi. Yada salaq ki, 1992-ci ilin əvvəllərində Xankəndi ətrafında yerləşən və azərbaycanlıların yaşadığı Kərgicahan, Xocalı, Qaradağlı, Meşəli kəndlərində faciələr yaşandı, Xocalıda soyqırım törədildi. Bundan bir neçə ay sonra Şuşa, ardınca Laçın işğal edildi və bu faciələr, işğallar "cəbhəçilər" üçün vasitəyə çevrildi və Ayaz Mütəllibovun hakimiyyətdən getməsinə istifadə olundu.

Tarixi-siyasi faktlar göstərir ki, "bəy"lər hakimiyyətə gəldikləri zaman ancaq vəzifə kürsülərinin bölüşdürülməsinə çalışıblar. Onlar üçün vətən torpaqları zərrə qədər mahiyyət kəsb etməyib. Çünki döyüş şəraitində hökm sürdüüyü bir zamanda sərhəd bölgəsində olmaq, orada vəziyyətə nəzarət etmək əvəzinə paytaxt Bakıda mitinqlər keçirir, xalq meydanlara yığaraq, öz rəqiblərinə əzələ nümayiş etdirməyə çalışırdılar. Sərhəd zonasında döyüş gətirdiyi zaman oradakı əsgərlərin paytaxta gətirilməsi artıq son hədd demək idi. Hücumla keçən düşmən bilirdi ki, Azərbaycanda hakimiyyətdə olan qüvvələrin başı mürsü bölüşdürülməsinə qarışdığı və sərhəd zonasında baş verən hadisələri özbaşına buraxdığı vaxt kəsiyi onar üçün tarixi fürsətdir və buna hərə də əminliklə işğalı davam etdirdilər. Nəticədə AXC-Müsavat cütüylü də hakimiyyətdə çox qala bilmədi və vəziyyəti düzəltməyə çalışmaq əvəzinə 1993-cü ilin mayında hakimiyyəti qoyub qaçdı.

Milli müstəqil dövlətin de-facto yaranması dövrü

Tarixi faktlar göstərir ki, yalnız Heydər Əliyevin SSRİ rəhbərliyindən uzaqlaşdırılması ilə ermənilər yenidən torpaq iddiasına, işğalçılığa start veriblər.1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev öz qətiyyəti, siyasi iradəsi, uzaqqörənliyi ilə ilk növbədə suverenliyi, milli maraqları ön plana çəkdi və uzun

illərdən bəri Azərbaycan ərazisinə qarşı Ermənistanın təcavüzünü dayandırmağa nail oldu. Sonra isə hərə-mərcliyi, vətəndaş qarşudürməsi, xaosu, anarxiyanı aradan qaldırdı və milli maraqların təmin olunması istiqamətində əməli fəaliyyətə başladı. Deymə qazanılmış müstəqilliyi de-facto təmin etdi. Eyni zamanda, güclü bir hüquqi dövlət, vətəndaş cəmiyyətinin təməlini qoydu, dövlətimizin güclənməsi, inkişafı istiqamətində böyük proqramlara, möhtəşəm layhələrə imza atdı. Beləliklə, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini təhdid edən əsaslı problemlər aradan qaldırıldı və ölkəmiz rəvan inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Yüzlərdən sonra suveren və Qalib Azərbaycan

2003-cü idən sonra prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda tam yeni mərhələ, yeni inkişaf dövrü başlandı. Bu mərhələdə Azərbaycan yüzlərdən bəri itirdiyi torpaqları geri qaytararaq Qalib Xalq, Qalib Dövlət statusuna nail oldu. Yeni, Müasir Azərbaycanın banisi İlham Əliyev hakimiyyətə gəlişi ilə özündən qabaqki hakimiyyətlərin ya zərurətdən, ya xəyanətdən Ermənistanı verdikləri torpaqları xalqımızın həmrəyliyi, ordumuzun rəşadəti, şücaəti hesabına və "Dəmir Yumuruq"la işğaldan azad edərək geri qaytardı. Uzun illərdən sonra Azərbaycan dövləti İlham Əliyevin sayəsində bu qədər güclü, bu qədər suveren olmaqla "Qalib" kimi tarixə qızıl hərflərlə yazıldı.

Xalqın gözü... Xalqın sözü...

Bu araşdırmamızda daha bir tarixi fakt da diqqətinizə çatdırmaq ki, Azərbaycanda xalqın hakimiyyətə gətirdiyi Heydər Əliyevə qədər, yeni həm cümhuriyyət, həm də sovet imperiyasının çöküşündən sonra, ikinci dəfə Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə dövlət rəhbərləri hakimiyyəti qoyub qaçıblar. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı müdrik, siyasi yetkin, öz müqəddəratını həll etməyi bacaran və lazım gəldikdə öz liderinin arxasında, xəyanət etdikdə isə qarşısında durmağı bacaran bir XALQDIR. Bu gün də Azərbaycan xalqı Bütöv Azərbaycan uğrunda Onu "Qalib", "Müzəffər" statusuna yüksəldən Liderinin arxasında.

"Resurs" Analitik İnformasiya Mərkəzi

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Mərkəzi Aparatının, "Azərbaycan Televiziyası və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin və Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən işçi Qrupunun 2024-cü ilə dair imzalanmış birgə Tədbirlər Planına uyğun olaraq mayın 27-də YAP Mərkəzi Aparatının, YAP Nərimanov rayon təşkilatının və Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə "Sağlamlıq naminə mübarizədə bizdən biri ol" devizi altında qaçış idman növü üzrə marafon keçirilib. Marafonun keçirilməsində məqsəd narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinin və narkomanlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi və gənclərin zərərli vərdislərdən uzaqlaşdırılmasıdır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının stadionunda keçirilən tədbirdə əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Azərbaycan

"Sağlamlıq naminə mübarizədə bizdən biri ol"

Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbirdə YAP Nərimanov rayon təşkilatının sədri Samir

Vəliyev, YAP Mərkəzi Aparatının Gender siyasəti və gənclərlə iş şöbəsinin müdiri Zəkriyyə Musayeva, Narkomanlığa və

Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən işçi Qrupunun rəhbərinin müavini Tanrıverdi Aydınov, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının prorektoru Fərid Mansurov, "Azərbaycan Televiziyası və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin nümayəndəsi Mahir Qəribov və marafonun baş hakimi, əməkdar məşqçi Nemət Heydərov çıxış edərək vurğulayıblar ki, Azərbaycanda narkomania ilə mübarizə davamlı xarakter daşıyır. Bu sahədə dövlət proqramları qəbul edilib və müxtəlif layihələr həyata keçirilib. Təbliğat işləri cəmiyyətimizdə,

xüsusilə də gənclər arasında zərərli vərdişlərin qarşısının alınmasında vacib rol oynayır. Bu baxımdan, gənc nəslin hər cür zərərli vərdişlərə aludəçilikdən qorunması, xüsusilə narkomania ilə mübarizə olduqca əhəmiyyətlidir. Bu tədbirin də əsas hədəfi bəşəriyyətin ən ağır problemlərindən olan, ciddi təhlükə mənbəyinə çevrilən narkomaniyaya qarşı mübarizə ilə bağlı təbliğat işini daha da gücləndirmək, sağlam gələcəyimizə naminə yeniyetmə və gənclər arasında aparılan maarifləndirmə işlərinin davamlılığını təmin etməkdir. Çıxışlardan sonra marafona start verilib. Marafonda 150 gənc iştirak edib. Yarışın qaliblərinə diplomlar təqdim olunub.

Cənubi Qafqazda sülhün yeni formulası

Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi və ərazilərin qaytarılması prosesi davam edir. Belə ki, delimitasiya işləri nəticəsində Ermənistanla 12,7 km uzunluğunda sərhəd xətti müəyyən edilib və Qazax rayonunun 4 kəndinin: Bağanis Ayrıım, Aşağı Əskipara, Xeyrimli və Qızılcacılı (6,5 km²) əraziləri Azərbaycana qaytarılıb. Mayın 24-də heç bir atəş açılmadan bu kəndlərin əraziləri Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidmətinin nəzarətinə keçib.

Bəs başqa ölkələrdə Azərbaycanın öz kəndlərini qaytarması uğurunu necə qarşıladılar? "Caliber" analitik mərkəzi bu sualla əcnəbi politoloqlara müraciət edib. Ekspertlərin şərhlərini oxucularımıza təqdim edirik.

"Kəndlərin sülhə qaytarılması Azərbaycan diplomatiyasının uğurudur"

İsrail Jurnalistlər İttifaqının Beynəlxalq Əlaqələr Komissiyasının rəhbəri, jurnalist və publisist Rostislav Qoltsmanın fikrincə, Ermənistanın Azərbaycan kəndlərini qaytarması, əlbəttə ki, çox sevindirici hadisədir və belə qənaətə gəlməyə imkan verir ki, İrəvan Fransa orbitinə deyil, Avropa orbitinə qayıdır. Və bu, ümumiyyətlə, eyni şey deyil. Çünki Avropa İttifaqında əməkdaşlığın prinsiplərindən biri "qonşularla sıfır problem"dir. Ermənistan isə realıqda bu qaydaları nəzərə almalıdır.

"Mən şadam ki, Ermənistan Azərbaycanla sülh yolu ilə danışıqlar aparmanın daha yaxşı olduğunu anlamağa başlayıb. Bu arada Bakı öz strategiyasını qurarkən artıq çox gözəl başa düşürdü ki, ən etibarlı yol heç bir xeyriyə xahlar və vasitəçilər olmadan yalnız özünə güvənməkdir, iki tərəf arasında birbaşa dialoqa getməkdir, onların söyləri əslində danışıqları tam fərqli istiqamətli nəticəyə gətirə bilər.

Bu kontekstdə İsrailin 1949-cu ildə Negevi azad etməsi ilə bağlı oxşar təcrübəsini xatırlatmaq istədim, burada azad edildikdən dərhal sonra məsələyə beynəlxalq vasitəçilər müdaxilə etdilər və onlar Negevin əvvəllər Misir tərəfindən işğal edildiyini tamamilə unudaraq, bu məsələyə müdaxilə etməyə başladılar. Əllərini yelləyərək qoşunların çıxarılmasını tələb edərək, bu ərazilərin statusunun danışıqlar və beynəlxalq vasitəçilik yolu ilə həll olunacağına söz verirlər.

Buna İsrail qəti şəkildə cavab

verdi ki, İsrail torpaqlarının işğalından heç də təsirlənməyən belə "müstəqil" vasitəçilərə etibar etmir, lakin İsrail torpaqlarını azad etməyə başlayanda nədənsə bu məsələlər danışıqlar yolu ilə həll olunmalıdır. O zaman baş nazir Ben-Qurion açıq şəkildə izah etdi ki, İsrail artıq öz torpaqlarını azad edib və bunu beynəlxalq vasitəçilər olmadan davam etdirəcək. Bosniyalıların misalını xatırlaya bilirik ki, onlar özləri hücumla keçənə qədər, ərazidə olduqlarını sübut edəne

qədər, nədənsə danışıqlar prosesi çərçivəsində heç bir qərar verilməyib", - politoloq xatırladı. Və təbii ki, onun fikrincə, bu, mümkün qədər düzgün, lakin lazımi təzyiqlərlə İrəvana təsirini davam etdirən, onun inadkarlığını düşündürmüş arqumentlərlə sındıran Azərbaycanın uzun, zəhmətli diplomatik işinin mühüm təntənəsidir.

"İlham Əliyev bəyanatlarında ardıcıl və məsuliyyətlidir və hər zaman bir şeyi nümayiş etdirir- Azərbaycan başladığını mütləq sona çatdıracaq, qələbə ilə həyata keçirəcək. Azərbaycan kəndlərinin qaytarılması sübut edir ki, Bakı hər iki tərəfin xoşməramlılığı nəticəsində təcavüz və zorakılıq olmadan regionda qurulacaq tam sülhün tərəfdarıdır", - Rostislav Qoltsman vurğulayıb.

Vəli VƏLİYEV

"Azərbaycan dünyaya sülhü təmin etmək təcrübəsi və nümunəsini təqdim etdi"

Eyni zamanda, siyasi elmlər namizədi, qazaxistanlı politoloq Şarip İsmuxamedov da ilk növbədə Azərbaycan xalqını və Prezident İlham Əliyevi parlaq və qansız diplomatik qələbə münasibətilə təbrik edib. "Bu, bir ilin deyil, bəlkə də bütün otuz ilin, təcrübələrin, Azərbaycanın hərbi-siyasi strategiyasının təkamülünün nəticəsidir. Bakı nümayiş etdirdi ki, bu cür yanaşma neinki mümkündür, həm də son dərəcə effektivdir ki, o, həm regional, həm də global beynəlxalq miqyasda dövlətlər arasında bu qəbildən olan digər mübahisəli məsələlərin həlli üçün yüksək nümunə ortaya qoyur. Bu mənada bu, hər zaman müharibə və zorakı üsullarla deyil, sülh gündəmi ilə mürəkkəb məsələlərlə çıxış edən İlham Əliyevin siyasi strategiyasının mühüm təntənəsidir.

Bakı Qazax rayonunun kəndlərini qaytarmaqla ermənilərin danışıqlar apara bilməsini yenedən formatlaşdırdı. İnanmaq

istədim ki, bütün Qafqaz xəritədə qaynar nöqtə deyil, sülh, konsensus və dərinləşmiş düşünülmüş diplomatik qərarlar regionuna çevriləcək. Azərbaycan ən azı belə bir formulun əldə oluna biləcəyini göstərdi, eyni zamanda Bakı ilə İrəvan arasında birbaşa danışıqlar prosesini sabitliyi pozmağa, ona müdaxilə etməyə, balanssızlıq yaratmağa çalışsanlar böyük məyus etdi, çünki onlar yalnız öz maraqlarını güdürdülər. Fransa və digər Qərb oyunçuları kimi ambisiyalı maraqlar tamamilə işsiz qalıb, üstəlik, dağıdıcı gündəmi olan bütün xarici xeyriyə xahların Cənubi Qafqazdan çıxması indi mütləq sifarişdir", - deyər Şarip İsmuxamedov vurğulayıb.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Təbrik məktubu, yoxsa etiraf?

Vəli VƏLİYEV

ABŞ prezidenti Bayden 28 May - Müstəqillik Günü münasibətilə Azərbaycanı təbrik edib. İlk baxışdan bir ölkə başçısının təbrik məktubu göndərməsində qeyri-adi heç nə yoxdur.

Amma ABŞ kimi fəaliyyətində qaranlıq məqamların olduğu, Azərbaycanla münasibətində üçüncü ölkənin maraqlarına uyğun davranış cəhdi fərqli reaksiya tələb edir. Bəli, ABŞ supergücdür, qarşısına duracaq qüvvə hələlik yoxdur, dünya miqyasında apardığı siyasətə dirənmiş göstərən dövlətlər qrupu belə bu ölkə ilə diapozonu normadan yuxarı səs tonu ilə danışa bilməyib. Bir sözlə, dünya gücü olan bu dövlət adi münaqişələrdə tərəf saxlamaqla, həqiqəti yox, yalanı dəstəkləməklə, işğalçı ilə işğala məruz qoyanı tərəzinin eyni gözüne qoymaqla öz imicinə, adına-sanına qara ləkə vurub. Bütün bunlara rəğmən ABŞ üzərinə düşən yükü lazımi səviyyədə daşımağı bacarmayıb, ona bəslənən ümidləri boşa verib.

Uzağa getməyək, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində Vaşinqton daim İrəvanın haqsız tələblərinə, işğalçı siyasətinə yaşıl işıq yandıraraq, törətdiyi cinayətlərə göz yumub, beynəlxalq qanunların ermənilər tərəfindən çeynənməsini qulaqardına vurub. Əvəzində işğala məruz qalan Azərbaycana hər-tərəfli yardımların edilməsini əngəlləyən 907-ci düzəliş adlı sənəd qəbul edib. Bu düzəliş işlək vəziyyətdə olmasa belə onun varlığı iki ölkə arasında münasibətlərə zərər vurub. Vaşinqton işğalçının, həm də haqsızın yanında durmaqla öz reputasiyasına, imicinə böyük zərbə vurub.

Erməni lobbisinin rüşvətlə ələ aldığı kongresmenlər və senatorlar para qarşılığında öz ölkələrinin maraqlarını dəyər-dəyməzinə satıblar, ikili standartlar tətbiq etməklə ABŞ-ı Azərbaycan kimi etibarlı tərəfdaşından məhrum ediblər. Əvəzində heç bir perspektivi olmayan Ermənistanla əlaqələri süni şəkildə şişirdiblər. Hətta bu yaxınlarda Brüsseldə ABŞ-Aİ-Ermənistan üçtərəfli danışıqlarında İrəvana dəstək nümayiş etdirməklə özlərini gülünc hala saldılar. Həm də bu görüş Ermənistanla Azərbaycan arasında artıq başlanmış delimitasiya və demarkasiya prosesi fonunda baş tutub. Maraqlıdır, ABŞ və Aİ bununla nə demək istədilər? Cavablar çox olsa da, qəti fikir söyləmək mümkün deyil. Çünki, nə Vaşinqton, nə də Brüssel oyunu təmiz oynamaq niyyətində deyillər, ya da bunu bacarmırlar. Haqsız olanın yanında durmaq, işğalçıya haqq qazandırmaq nə deməkdir? Bu hansı ölkəyə başucılığı gətirib?

ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin indiki durumu çox isti olmasa da, soyuq da deyil. Vaşinqton

sanki fakt qarşısında qalıb. Həqiqəti açıq şəkildə dana bilmir, bu günə qədərki əməllərini, xüsusən Ermənistanla verdiyi dəstəyin yanlış olduğunu da etiraf etmir. Bu da münasibətlərimizdə səriniyin saxlanması kondisioner rolunu oynayır.

Ermənistanla Azərbaycan sərhədində delimitasiya və demarkasiya işləri aparılır. Müharibənin aktiv fazası kimi aralıq dövrü də bitmək üzrədir, bundan sonra isə sülh müqaviləsinin imzalanması gözlənilir. 30 il ərzində Qərbin yaratdığı ATƏT-in Minsk qrupu sülh üçün bir iş görə bilmədi, Yüzlərlə görüş, sammit, konfrans keçirilsə də münaqişənin məntiqi sonluqla başa çatması mümkün olmadı. Çünki, ABŞ, Fransa və Rusiya trionunun həmsədrlik institutu münaqişənin haqlarının xeyirinə başa çatmasında maraqlı deyildilər. Məhz bu cür yanaşma həm münaqişənin həllinə əngəl törədirdi, həm də hər ötən gün həmsədr dövlətlərin imicinə vurulan ləkəni bir daha tündləşdirirdi. Amma, Azərbaycan həmsədrlərin "dadına" vaxtında yetişdi, 44 günlük müharibə ilə ABŞ, Fransa və Rusiyanın 30 ilə edə bilmədiyini etdi. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 4 qətnaməni yerinə yetirməklə bu qurumun 3 daimi üzvünün həmsədrlik etdiyi Minsk qrupuna aid olduğu yeri göstərdi.

...Baydenin məktubu 44 günlük müharibədən sonra Cənubi Qafqazda formalaşmış yeni reallığın bütün dünya kimi ABŞ tərəfindən də qəbul olunmasını göstərir. Azərbaycan təksə regionun yox, həm də dünyanın nüfuzlu dövlətlərindəndir, etibarlı tərəfdaşdır, hətə bu günə qədər verdiyi sözlün altından qaçmayıb. Bu günün yeni reallıqları Azərbaycanla əməkdaşlığı davam etdirmək istəyən ölkələrin sayını da artırır.

Münxendə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə ABŞ-ın Dövlət katibi Antoni Blinkenin görüşü də maraqlı nüansları ilə yadda qaldı. Blinken Azərbaycanı COP29-a rəhbərlik edən bir ölkə kimi dəstəklədiyini, eyni zamanda, ölkəsinin Azərbaycan və Ermənistan arasında davamlı və ləyaqətli sülhün təmini üçün faydalı işlər gördüyünü bildirib. Görüşdə Azərbaycanla ikitərəfli əlaqələri çox yüksək qiymətləndirdiklərini qeyd edən Antoni Blinken ikitərəfli münasibətlərin və ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu vurğulayıb.

44 günlük Vətən müharibəsində əldə olunan qələbə regionda yeni siyasi-iqtisadi reallıqlar formalaşdırıb. Bu gün Azərbaycan qalıb ölkə olaraq öz torpaqlarını işğaldan azad etməklə yanaşı, bölgənin gələcək inkişafının təhlükəsizliyi məsələsini də gündəmə gətirib. Baydenin məktubunda da ele bundan danışılır...

Çağdaş dünyamızda dövlət siyasətinin müasir modelini yaradan Cənab İlham Əliyev Prezidentliyi dövründə ölkənin həyatının bütün sahələrində verdiyi vədlərin hamısının yerinə yetirilməsinə nail olmuşdur. 2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dövlət başçısı seçilməsindən ötən dövr ərzində ölkəmizin qazandığı uğurlar ölkəmizə dost və qardaş olan ölkələr tərəfindən maraqla qarşılıdır. Mərkəzi və Şərqi Avropa, ümumiyyətlə, bütün dünya ölkələri ilə müxtəlif sahələri əhatə edən ikitərəfli əməkdaşlıq Azərbaycanın xarici siyasətinin məntiqi nəticəsidir.

Azərbaycan ilə dünya ölkələri arasında ikitərəfli münasibətlər iqtisadi, ticari, enerji, turizm və digər sahələri əhatə edir. Beynəlxalq hüquq normalarına, qarşılıqlı inam və etimada, faydalı əməkdaşlığa əsaslanaraq, xarici siyasətini həyata keçirən Azərbaycan dünya dövlətləri, eləcə də qonşu dövlətlərlə münasibətlərini daha da inkişaf etdirməyə nail olmuşdur. Bu gün dünya dövlətləri ilə qarşılıqlı etimad səviyyəsində qurulan diplomatik əlaqələr yüksək bir mərhələdədir. Son 20 il ərzində aparılan xarici siyasət, ölkədə həyata keçirilən sistemli islahatların nəticəsi olaraq xalqın həyatını köklü şəkildə dəyişməsi, 2020-ci ildə Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi dünyanın diqqətindən kənar qalmadı.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra diplomatik münasibətlərin yaradılması onun dünya birliyinə sistemli surətdə inteqrasiyasına geniş yol açdı. İkitərəfli siyasi münasibətlərin qurulması siyasi-iqtisadi və mədəni əlaqələrin inkişafına əlverişli zəmin yaratmış oldu. Müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın dünya dövlətləri, təşkilatları ilə əməkdaşlığı və dostluq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın qurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Böyük nailiyyətlərin müəllifi olan Prezident İlham Əliyev dünya liderləri arasında seçilən dövlət başçılarından biridir.

"COP29 ÇƏRÇİVƏSİNDƏ İQLİMLƏ BAĞLI BİRGƏ MƏQSƏDLƏRİMİZİN İRƏLİLƏDİLMƏSİNİ ARZULAYIRIQ"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə 28 May Müstəqillik Günü münasibətilə dünya ölkələrinin prezidentləri tərəfindən ünvanlanan təbrik məktubları fikirlərimizi təsdiqləyir. "Amerika xalqı adından Sizi və Azərbaycan xalqını Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik edirəm". Bu fikirlər Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Cozef Bayden tərəfindən Azərbaycan Prezidentinə ünvanlanan təbrikdə qeyd olunub: "Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycan Respublikası ilə ikitərəfli münasibətlərinə dəyər verir. Diplomatik əlaqələrimizin 30 ildən artıq bir dövründə biz enerji təhlükəsizliyi, regional təhlükəsizlik və terrorçuluqla mübarizə də daxil olmaqla birgə maraqlara söykənən tərəfdaşlıq qurmuşuq. Hər iki ölkəmiz Əfqanıstanda çiyin-çiyinə

Azərbaycan Prezidentinə dost ölkələrdən bayram təbrikləri

döyüşmüş və birlikdə Cənub Qaz Dəhlizini inkişaf etdirməklə regional enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı çağırışlara sinə gərmişdir. Biz, həmçinin Rusiyanın davam edən qəddar müharibəsi fonunda Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi həyatı əhəmiyyətli humanitar yardımını da yüksək qiymətləndiririk. Prezidentliyinizin beşinci müddətinin başladığı bir vaxtda Amerika Birləşmiş Ştatları regional və global məsələlərdə, o cümlədən iqlim dəyişikliyi və yaşıl enerjiyə keçid sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlığımızı dərinləşdirməyə səy göstərəcəkdir". Bildiyimiz kimi, Azərbaycan COP29-a ev sahibliyi edəcəkdir. "Biz noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 çərçivəsində iqlimlə bağlı birgə məqsədlərimizin irəlilədilməsini arzulayırıq və tədbirlər uğurla keçirilməsində Azərbaycana dəstək verməyə hazırıq" – qeyd edən ABŞ-ın prezidenti təbrikinə bildirib ki, Azərbaycanın müstəqilliyinin qeyd edildiyi bu bayramda Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycanın müstəqilliyinə, ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə dəstəyini bir daha təsdiq edir: "Biz Azərbaycanın və Ermənistanın davamlı və ləyaqətli sülhün təmin edilməsinə yönəlmiş addımlarını alqışlayır və bu səyləri dəstəkləməyə hazırıq. Ən əsası isə biz Azərbaycan xalqı ilə tərəfdaşlığımızı inkişaf etdirməyi və əlaqələri möhkəmləndirməyi arzulayırıq".

İKİ ÖLKƏ ARASINDA SİYASİ ETİMAD MÖHKƏMLƏNİR

Bu gün Prezident İlham Əliyevə ünvanlanan təbriklər sırasında Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinpinin təbrik məktubu da maraq doğurur. Məktubda həmçinin Azərbaycan və Çinin dost və tərəfdaş ölkələr olması xüsusi vurğulanır: "Sizə və Sizin simanızda dost Azərbaycan xalqına ölkənizin Müstəqillik Günü münasibətilə səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırmaqdan şərəf duyuram. Hazırda Çin-Azərbaycan dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərində dinamik inkişaf tendensiyası

müşahidə olunur. İki ölkə arasında siyasi etimad möhkəmlənir, "Bir kəmə, bir yol"un birgə tikintisi çərçivəsində əməkdaşlıq dərinləşir və beynəlxalq arenada sıx qarşılıqlı fəaliyyət həyata keçirilir. Mən Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına yüksək diqqət yetirirəm və iki ölkə arasında əməkdaşlığın müxtəlif sahələrdə dərinləşdirilməsi və ikitərəfli əlaqələrin yeni səviyyəyə yüksəldilməsi üçün Sizinlə birgə səylər göstərməyə hazırəm".

"BAKI İLƏ MÜTTƏFİQLİK MÜNƏSİBƏTLƏRİNƏ BÖYÜK ƏHƏMIYYƏT VERİRİK"

Azərbaycan dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Rusiya ilə də əlaqələri daim diqqətdə saxlayır. Azərbaycan və Rusiya arasında müxtəlif sahələri əhatə edən müqavilələr, sazişlər imzalanıb. Bu münasibətlər bu gün yeni müstəvidədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinlə mütəmadi olaraq keçirdiyi görüşlər, ikitərəfli və beynəlxalq gündəmdə olan əsas mövzularla bağlı müzakirələr bu əlaqələrin genişlənməsinə gətirib çıxarıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayıb ki, ictimai-siyasi və humanitar sahələrdə Rusiya ilə Azərbaycan arasında siyasi dialoq, fəal parlamentlararası və regionlararası əməkdaşlıq tənzimlənilib. Ticari-iqtisadi, investisiya, elmi-texniki və humanitar əlaqələr, vətəndaş cəmiyyəti təsisatları arasında kontaktlar genişlənir. Təbii ki, Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq ənənələri bir-birinə bağlayır. Dövlətlərin münasibətləri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakterini daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. "Azərbaycan sosial-iqtisadi inkişaf istiqamətində hamı tərəfindən qəbul edilən uğurlar qazanıb, dünya arenasında layiqli nüfuzə malikdir və beynəlxalq gündəlikdəki mühüm məsələlərin həllində fəal

iştiqad edir. Bakı ilə müttəfiqlik münasibətlərinə böyük əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, gələcəkdə də bütün sahələrdə məhsuldar ikitərəfli əməkdaşlığı, o cümlədən regional məsələlərdə səylərin əlaqələndirilməsi planlı şəkildə artırmağa birgə davam edəcəyik. Bu, şübhəsiz ki, dost xalqlarımızın maraqlarına cavab verir, Cənubi Qafqazda və Xəzər dənizində təhlükəsizliyin və sabitliyin möhkəmləndirilməsi məcrasında davam edir". Bu fikirlər Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putindən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanlanan təbrikdə qeyd olunub.

Qeyd edək ki, Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər, əlaqələr uzun bir tarixi dövrü, yüzillikləri əhatə edir. Bu iki ölkəni, Azərbaycan və rus xalqını təkcə sərhədlər deyil, həm də tarixi, siyasi, mədəni, sosial bağlar bir-birinə bağlayır, birləşdirir.

İSLAM ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATI AZƏRBAYCAN İLƏ SİX ƏLAQƏLƏRİNİ YÜKSƏK DƏYƏRLƏNDİRİR

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Hissein Brahim Taha tərəfindən ünvanlanan təbrikdə isə belə deyilir: "Azərbaycan Respublikasının milli bayramı münasibətilə Zati-alinizə və xalqınıza səmimi təbriklərimi çatdırmaqdan şərəf duyuram. Uca Allahdan Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik, Azərbaycan xalqına isə tərəqqi və rifah arzu edirəm. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) Azərbaycan Respublikası ilə sıx əlaqələrini yüksək dəyərləndirir və İslam fəaliyyətinin birgə təşviqi məqsədini daşıyan bu qurumun dəstəklənməsində ölkənizin rolunu təqdir edir. İƏT üzv ölkələrin ümumi dəyərlərinin təbliği və bu ölkələr arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi işində səylərini bundan sonra da davam etdirəcəkdir. Üzv ölkələrin

xalqları arasında həmrəyliyin gücləndirilməsində və birgə İslam fəaliyyəti üçün yeni üfqlərin açılmasında Zati-alinizin dəstəyinə ümidvaram".

GÜRCÜSTAN VƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ARASINDA STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIQ DƏRİN, UZUN ƏSRLİK DOSTLUQ ƏNƏNƏSİNƏ ƏSASLANIR

Təbii ki, iqtisadi, siyasi, sosial və s. sahələrdə qurulan əməkdaşlıq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın qurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Mövcud münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında qurulub, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına üstünlük verilib. Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında əlaqələr də möhkəm təməllər üzərində qurulub. İki ölkə arasında bu günə qədər imzalanmış sənədlər əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açıb.

Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze Azərbaycanın Müstəqillik Günü ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə Gürcüstan hökuməti adından və öz adından təbrikini ünvanlayıb. "Gürcüstan və Azərbaycan Respublikası arasında strateji tərəfdaşlıq dərin, uzun əsrlük dostluq ənənəsinə əsaslanır ki, bu da ölkələrimizin səmərəli əməkdaşlığının inkişafı üçün mühüm amildir. Xüsusilə vurğulamaq istədim ki, Azərbaycanla ikitərəfli və mehriban qonşuluq münasibətlərinin dərinləşməsi bizim hökumətimizin ən əsas prioritetidir. Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında qarşılıqlı etimad və dəstək prinsiplərinə əsaslanan strateji tərəfdaşlıq ölkələrimizin əlaqələrinin dinamikasının güclənməsinə müsbət təsir göstərmişdir. Əminəm ki, əməkdaşlığımız daha da möhkəmlənəcək və regionda rifahın, sabitliyin təmin olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir. Zati-aliləri, fürsətdən istifadə edərək Sizə bir daha dərin ehtiramımı ifadə edir, qardaş Azərbaycan xalqına firavanlıq, əmin-amanlıq və nailiyyətlər diləyirəm" – deyib bildirib.

Xorvatiya Respublikasının Prezidenti Zoran Milanoviç, Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdülfəttah əs-Sisi, Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko, Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevdən, İspaniyanın Kralı VI Felipedən və başqalarından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə 28 May Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanlanan təbriklərdə ölkəmizə, xalqımıza sülh, inkişaf və rifah dolu arzular dilənib. Bu Azərbaycana dost, tərəfdaş olan dövlətlərin münasibətinin təzahürüdür. Təbrik məktublarından da göründüyü kimi, Azərbaycanın dünya ölkələri arasında müxtəlif sahələrdə birgə fəaliyyət, sürətlə inkişaf edən münasibətlər mövcuddur.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Prezidentdən növbəti humanist addım - əfv Sərəncamı

Azərbaycan üçün mühüm əlamətdar günlərdən birində - 28 May Müstəqillik Günü ərəfəsində Prezident İlham Əliyevin növbəti dəfə humanizm dəyərlərini rəhbər tutaraq "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında" imzaladığı Sərəncamı çoxsaylı ailələrə sevinc bəxş etdi. Məhkum olunmuş bir sıra şəxslərin, onların ailə üzvlərinin, Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə ünvanlanmış əfv haqqında müraciətlərinə baxaraq, məhkumların şəxsiyyətini, səhhətini, ailə vəziyyətini, törətdikləri cinayətlərin xarakterini və ictimai təhlükəlilik dərəcəsini, cəza çəkdikləri müddəti və həmin müddətdə davranışlarını nəzərə alaraq daha bir humanist addım atıldı.

Cinayət qanunvericiliyinə əsasən, əfv etmə Prezident tərəfindən həyata keçirilir və bu aktla məhkum olunmuş şəxs ya cəzanın qalan hissəsini çəkməkdən azad edilə bilər, yaxud ona təyin olunmuş cəzanın müddəti azaldıla bilər və ya belə şəxsin cəzasının çəkilməmiş hissəsi daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilə, habelə cəzasını çəkmiş şəx-

qoyub. Ulu Öndər hakimiyyətə gəldikdən sonra əfv və amnistiya təsisatları yaradılıb, 1995-2003-cü illərdə 7 amnistiya aktı və 32 əfv fərmanı qəbul edilib. Ulu Öndər tərəfindən imzalanan əfv fərmanları ilə üç mindən artıq şəxs bağışlanaraq cəzalarından azad edildilər. Bu fərmanlar ilə 3 mindən artıq şəxs bağışlanaraq cəzalarından azad olun-

Şərqdə ölüm hökmünü ləğv edən ilk ölkə tarixdə imza atdı. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra məhz Ulu Öndərin sayəsində ölkəmizdə hüquq, sosial və iqtisadi sahədə ardıcıl, məqsədyönlü islahatların həyata keçirilməsi, insan hüquqlarına dair strateji əhəmiyyətli sənədlərin qəbul olunması insan hüquqlarının müdafiəsində yeni və sistemli təcrübə formalaşdırdı. Belə ki, Ulu Öndərin "İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanı ilə insan hüquq və azadlıqlarının təmini istiqamətində müəyyənləşdirilən strateji məqsədlər insan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramının hazırlanması, insan hüquqları üzrə səlahiyyətli Müvəkkil təsisatının yaradılması, əhalinin müxtəlif qruplarının hüquqlarının daha səmərəli

inə səbəb oldu. 2016-cı ilin amnistiya aktı 10.000-dən çox məhkumu əhatə etdi və 3.000-ə yaxın şəxs penitensiar müəssisələrdən buraxıldı.

VƏTƏNDAŞ AMİLİ DÖVLƏT SİYASƏTİNİN MƏRKƏZİNDƏDİR

Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildən başlayaraq, əfv haqqında imzaladığı fərman və sərəncamlar minlərlə məhkumun əfv olunmasına səbəb olub. Prezident İlham Əliyevin 2023-cü il mayın 8-də "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə əfv olunması haqqında" Sərəncamı müstəqillik tarixində ən böyük əfv aktı idi və humanizm prinsipinin aliliyini təzahürünə çevrildi. Sərəncama

sin məhkumluğu götürülə bilər.

Prezident İlham Əliyev budəfəki əfv Sərəncamı ilə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş 63 nəfər cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilir, 52 nəfərin cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıyadək azaldılır, habelə bu cəza üzrə cəzasının çəkilməsi təxirə salınmış 1 şəxs cəzadan azad edilir, o cümlədən cəzasını çəkmiş 1 şəxsin məhkumluğu götürülür. Həmçinin azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş 28 şəxs cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilir, 3 şəxsin isə cəzasının çəkilməmiş hissəsi yarıyadək azaldılır. İslah işləri cəzasına məhkum edilmiş 2 şəxs cəzanın çəkilməmiş hissəsindən, cərimə cəzasına məhkum edilmiş 4 şəxs cəzadan azad edilir.

ƏFV VƏ AMNİSTİYA TƏSİSATLARI YARADILDI

Azərbaycanda bu humanist ənənənin əsasını Ümummilli Lider Heydər Əliyev

du.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin böyük humanistlik nümayiş etdirərək, imzaladığı əfv fərmanları ilə 1994-1995-ci illərdə dövlət çevrilişi cəhdlərində iştirak edən insanların da bir qismi bağışlanıb. Onu da xüsusi olaraq vurğulayaq ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin humanizminin nəticəsi olaraq ölkəmizdə ölüm hökmü də aradan qaldırıldı. 1998-ci il fevralın 10-da Azərbaycanda ölüm hökmü ləğv edildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1998-ci il fevralın 3-də Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tarixi müraciətində insan həyatının ən ali dəyər olduğunu, yaşamaq hüququnun hər bir insanın təbii haqqı olduğunu vurğulamışdır. Ölüm hökmünün insan ləyaqətinə və ümumən insan hüquqları ideyasına zidd olduğunu bildirərək Ümummilli Liderimiz ölüm hökmünün tətbiqini qeyri-insani və qəddar tədbir kimi qiymətləndirmişdir. Humanizm, ədalət və azadlıq kimi uca ideallara söykənən, Ulu Öndər tərəfindən 1998-ci ildə irəli sürülən təşəbbüs sayəsində Azərbaycan

təmin olunmasına dair təkliflərin verilməsi və s. bu istiqamətdə görülən işlərin insan amilinə söykəndiyini təsdiq edirdi.

HUMANİZM ƏNƏNƏLƏRİNİN TƏZAHÜRÜ

Ümummilli Liderin siyasətini davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev humanizm ənənələrini yüksək səviyyədə davam etdirərək, bir sıra əfv və amnistiya barədə sərəncamlar imzalayıb. 2007-ci ildə Azərbaycanın Birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Milli Məclisin qəbul etdiyi "Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş amnistiya haqqında" qərar da Ulu Öndərin əsasını qoyduğu humanizm ənənələrinin davamının təzahürüdür. Daha sonra 2009, 2013, 2016-cı illərdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın irəli sürdüyü təşəbbüslər nəticəsində qəbul edilən amnistiya aktları insanların sevinc-

əsasən, 801 məhkum əfv olundu, onlardan 463 şəxs azadlıqdan məhrum etmə cəzasından, 220 şəxs azadlıqdan məhrum etmə cəzasının çəkilməmiş hissəsinin yarısından, 118 nəfər azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan digər cəzalardan (azadlığın məhdudlaşdırılması, islah işləri, cərimə cəzaları və cəzaya şərti məhkum edilmiş şəxslər) azad edildi. Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, əfv edilmiş məhkumlardan 14-ü ecnəbi idi. Bu Sərəncam bir daha göstərir ki, vətəndaş amili dövlət başçısının həyata keçirdiyi siyasətin mərkəzində dayanır.

Dövlət başçısının sözügedən Sərəncamı Azərbaycan ictimaiyyətinin nümayəndələri tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilir və bu addım əfv olunanların dövlətin onlara inam və etibarının təzahürüdür. Onların hər biri üzərində bu diqqəti hiss edərək, cəmiyyət üçün layiqli bir vətəndaş olaraq həyat yollarını davam etdirəcəklər.

Zümrüd BAYRAMOVA

Azərbaycanın səfali gushələ-rindən olan Laçın şəhəri işğalçılardan azad edildikdən sonra burada ardıcıl olaraq böyük tikinti-quruculuq işləri həyata keçirilir. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusunun gücü sayəsində azadlığına qovuşan Laçın yeni bir dövrünə – quruculuq və inkişaf dövrünə qədəm qoyub.

Artıq Laçınımızda yeni dövrdür – əzəli sakinlərin doğma yurda dönüş dövrü. Respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, pioner düşərgəsi, yarımqıç tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət köç karvanları əzəli torpağımıza yol alır. Neçə ilin niskilini yaşamış insanların bu torpağa dönüşü tarixi hadisə olaraq yaddaşlara köçür. Neçə bahar, neçə qış əzəli torpaqdan uzaq qalan insanlar doğma yurda görüşürlər. Mayın 24-də Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundan Laçın rayonunun Sus kəndinə 39 ailə, 140 nəfər köçürüldü. 30 ildən sonra könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurda edilən köç. İndiyədək Laçın rayonunun Sus kəndində 59 ailənin, yəni 215 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

ƏDALƏTİ BƏRPA EDƏN AZƏRBAYCAN ÖZ HAQQINA QOVUŞUB

30 ilə yaxın idi ki, Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan tarixi torpaqları Ermənistanın işğalı altında idi. Ölkəmizin son illərdə dinamik inkişafı, silahlı qüvvələrin büdcəsinin artması və ordumuzun güclənməsi Azərbaycanın Vətən müharibəsində döyüş meydanında öz sözünü deməsi ilə nəticəsində xalqımızın tarixinə Zəfər yazıldı. Azərbaycan torpaqları işğaldan azad olundu. Artıq bu ərazilərdə yeni bir dövrə – inkişaf, quruculuq dövrünə qədəm qoymuşuq. Azərbaycan bayrağı işğaldan azad olan Cəbrayıl şəhərində, Zəngilan şəhərində, Füzuli şəhərində, Qubadlı şəhərində Şuşada dalğalanır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev işğaldan azad olunan torpaqlarımıza səfər edərək, erməni vandallarının törətdiyi əməlləri bir daha xalqımıza göstərir və bu ərazilərdə görülməli işlərlə balı tapşırıq və göstərişlərini verir. Ermənilər nə qədər vandallıq əməlləri törətsələr də, ərazilərimizi viran qoysalar da, xalqımıza məxsus din-mədəniyyət abidələrin dağıtımış olsalar da, tarixi həqiqət

qələbə çalır. Azərbaycan öz haqqına qovuşub və bu gün quruculuq meydanındadır.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 1 dekabr tarixində xalqa müraciətində Laçın rayonunun işğaldan azad olunmasının tarixi hadisə olduğunu bildirmişdi. "Özü də bir güllə atmadan biz Laçın rayonunu qaytarırıq" – deyən Cənab Prezident qeyd etmişdi ki, döyüş meydanında əldə edilmiş parlaq qələbə bu gözəl nəticəyə gətirib çıxardı ki, üç rayonumuz – Ağdam, Kəlbəcər və Laçın bizə qaytarıldı: "Biz bu rayonları bir güllə atmadan, bir şəhid vermədən qaytarmışıq".

"VANDALLAR, BARBARLAR

İŞĞAL DÖVRÜNDƏ BÜTÜN BİNALARI SÖKÜBLƏR, TALAYIBLAR, DAŞLARI OĞURLAYIBLAR"

Bu gün Laçında da yeni həyat başlayır. Laçında abadlıq-quruculuq işləri həyata keçirilir. "Mən demişdim ki, azad edilmiş torpaqlarda bütün bərpa işləri ən yüksək səviyyədə təşkil olunacaq. Dağılmış bütün bu kəndləri biz bərpa edəcəyik. Vandallar, barbarlar işğal dövründə bütün binaları söküblər, talayıblar, daşları oğurlayıblar. Hamısını bərpa edəcəyik", - deyə Prezident çıxışlarının birində bildirmişdir.

Xatırladaq ki, Laçının işğalı zamanı bu məkanda 50 mindən artıq əhali yaşayırdı. Onların öz doğulduqları yerlərə göndərilməsi əsas məsələlərdən biridir. Laçın rayonunda 1992-1993-cü tədris ilində - işğal olunana qədər 106 məktəb fəaliyyət göstərirdi. Məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin sayı 8 min 877, müəllimlərin sayı isə 1390 nəfər olub. Burada 1 ədəd avtovağzal, 82 avtobus dayanacağı, 2130 km uzunluğunda avtomobil yolları, 92 ədəd körpü, 1187 km uzunluğunda su kəməri, 33 su anbarı, cəmaşırxana, 15 km uzunluğunda mərkəzi kanalizasiya, 20 km uzunluğunda istilik şəbəkəsi, 8 ədəd yanacaq doldurma stansiya-

Böyük QAYIDIŞ: Cənnət diyarımız Laçındayıq!

Prezident İlham Əliyev: "Mən demişdim ki, azad edilmiş torpaqlarda bütün bərpa işləri ən yüksək səviyyədə təşkil olunacaq"

"QARABAĞI VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZURU CƏNNƏTƏ ÇEVİRƏCƏYİK"

Aparılan genişmiqyaslı quruculuq işləri çərçivəsində 2025-ci ildə Laçında Beynəlxalq Hava Limanının istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Bununla yanaşı, rayonun yol-nəqliyyat infrastrukturunu yenidən və ən müasir standartlar üzrə qurulur. Güləbird kəndində qısa müddət ərzində inşa edilmiş "Gülebird" Su Elektrik Stansiyası istifadəyə verilib. Bu, azad edilmiş torpaqlarda birinci elektrik stansiyasıdır. Erməni qəsbkarlar işğal dövründə bu stansiyanı da darıma-ğın etmişdilər. İndi təxminən 7000 nəfər əhali elektrik enerjisi təmin olunacaq.

Laçının Baş Planına əsasən, 20 il ərzində şəhər ərazisinin genişlənərək 713 hektara, əhali

budur. Gözəl təbiət, əzəmətli dağlar, gözəl binalar, evlər - hər şey çox böyük zövqlə yaradılır ki, həm insanlar burada rahat yaşasınlar, həm də Laçın şəhərinin müasir siması Azərbaycanın əldə etdiyi uğurları ilə eyni səviyyədə olsun - bu, bir daha onu göstərir ki, biz - o torpaqların sahibləri gəlməmiş qurmaq üçün, yaratmaq üçün".

Laçında indiyədək bir sıra infrastruktur layihələri icra edilib. Şəhər ərazisində 7 park salınır ki, onların da artıq ikisində işlər tamamlanıb. İdman kompleksi və Həkəri çayının ətrafında çimərlik-istirahət mərkəzi salınır. Eyni zamanda, yollar relyefə uyğun olaraq genişləndirilib, işıqlandırma işləri görüldü. Şəhərin işıqlandırılması müasir modelə tam uyğunlaşdırılıb. Yeni yollar salınır, infrastruktur qurulur, kəndlər, qəsəbə-

at-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində mühüm işlər görülüb. Ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarəetməsini təşkil etmək, şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək, müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək, ərazilərdə məskunlaşacaq əhəlinin sosial müdafiəsini gücləndirmək, əhəlinin məşğulluq imkanlarını artırmaq və s. məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Dair I Dövlət proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamına əsasən görülən işlər planlı şəkildə həyata keçirilir.

sayının isə 18 min nəfərə çatacağı proqnozlaşdırılıb. Baş planın konseptual əsasını "Təbiətlə vəhdətdə olan şəhər" yanaşması təşkil edir. Plan əsasən, Laçın şəhəri "ağıllı idarəetmə", müasir qabaqcıl təhsil və inklüziv mobillik həlləri ilə seçilən davamlı və innovativ mərkəzə çevriləcək. Baş Plan layihəsində təbii yaşıllıqlarla əhatələnmiş şəhərin tarixən mövcud olmuş təxminən 258 hektar məskunlaşma ərazisində həyətəyən sahəsi olan fərdi evlərə üstünlük verilib. Bununla yanaşı, çoxfunksiyalı zonalarda və digər yaşayış ərazilərində çoxmənzilli binaların tikilməsi təklif edilir. "Biz öz doğma torpaqlarımızı işğalçılardan azad edəndən sonra mən demişdim ki, Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru cənnətə çevirəcəyik. Cənnətin əgər təsviri varsa, bu gün bax,

lər bərpa edilir. Planlı və sistemli şəkildə görülən bütün işlər bilavasitə dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin nəzarəti altındadır. İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizin inkişafını daim xüsusi diqqətdə saxlayan Prezident İlham Əliyev Laçın rayonuna səfərləri zamanı dövlətimizin başçısı "Qorçu" və "Laçın" şəhər yarımsansiyalarının, Laçın şəhərində 1 Dekabr, Heydər Əliyev, Zəfər və 28 May, Xosrov bəy Sultanov və Zəngəzur küçələrinin kəsişmələrindəki lövhələrin açılışını edib. Şəhərdə xəstəxana, işğal və Zəfər muzeylərinin yerləşəcəyi Memorial Park, məktəbəqədər və tam orta təhsil müəssisələri, peşə məktəbi, həmçinin mədəniyyət və turizm obyektləri də yaradılacaq. Laçın şəhərində əhəlinin istirahətinin səmərəli təşkili istiqamətində də tədbirlər həyata keçirilir. Şəhərin giriş hissəsindəki körpünün sol istiqamətində salınan çaykənarı bulvar Laçın sakinlərinin və bura gələn qonaqların sevimli istirahət məkanlarından olacaq. Artıq Həkəri çayında astana və göl yaradılıb. Gölün üzərində asma körpü inşa edilib, ətrafında yaşıllıqlar salınıb, kotteclər tikilib. Müharibədən ötən müddət ərzində Laçında görülən işlər bu ərazidə əzəli sakinlərin yaşayışının təmin edilməsinin təzahürüdür.

Zümrüd BAYRAMOVA

Prezident İlham Əliyevin «Bölgənin inkişafı bölgədəki ölkələrdə yaşayan xalqların iradəsi ilə təmin edilməlidir. Qeyri-regional ölkələrin bizim işlərimizə müdaxiləsi qəbul edilməzdir» sözlərinin reallığı qarşılıqlı əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradan «Xudafərin» və «Qız Qalası» hidroqovşaqlarının istifadəyə verilməsidir.

Dövlətlərarası münasibətlərdə, ölkələrin iqtisadi inkişafında, beynəlxalq münasibətlərin möhkəmlənməsində enerji diplomatiyasına, xarici siyasət və milli təhlükəsizlik məsələlərinə vəhdət halında diqqət yetirilməsi sınaqdan çıxmış çoxillik təcrübədir. Dövlətlərin milli maraqlarına əsasən formalaşdırılan xarici siyasətin yüz illərlə yaşı olsa da enerji diplomatiyasının daxili və xarici siyasətə inteqrasiyası daim ehtiyac duyulan sahə kimi həmişə aktualdır.

Dünyadakı dəyişən vəziyyətlə əlaqədar enerji təhlükəsizliyinin və enerji diplomatiyasının aktuallaşması müasir dövrün tələblərindən irəli gəlir. İqtisadiyyatı və energetikani bir-birindən ayrı təsəvvür etməyin mümkün olmadığı müasir dövrümüzdə enerji ehtiyatlarına əlçatanlıq hələ də səngiməyən müharibələrin nəticələrini müəyyən edən faktor kimi də gündəmədir. Enerji ehtiyatlarından səmərəli istifadə, xüsusən bərpaolunan enerji ehtiyatlarının istehsalı müasir dövrdə özünün aktuallığı ilə diqqəti cəlb edir və iqtisadi inkişaf üçün mühüm perspektivlər yaradır.

Enerji diplomatiyasında Qərb ölkələri ilə əməkdaşlığa prioritet kimi diqqət yetirən, Avropa bazarını ən sərfəli əməkdaşlıq məkanı adlandıran Prezident İlham Əliyevin dünyada dəstəklənən enerji diplomatiyası, şaxələndirmə siyasəti Azərbaycanın dünya birliyində önəmini daha da artırır, mövqeyini möhkəmləndirir. Avropa üçün sabit və mühüm enerji mənbəyi hesab edilən ölkəmizin Səudiyyə Ərəbistanının, İtaliyanın tanınmış şirkətləri ilə əməkdaşlığı ölkəmizin «yaşıl enerji» gündəliyini daha da zənginləşdirir. Azərbaycan təkcə zəngin karbohidrogen ehtiyatlarına sahib ölkə deyil, eyni zamanda, Mərkəzi Asiyadan Avropa istiqamətində göndəriləcək karbohidrogen məhsullarının nəqlində mühüm tranzit ölkə kimi də mühüm önəm daşıyır. Son illərdə Avropanın doqquz ölkəsi ilə enerji sahəsindəki əməkdaşlığını genişləndirən ölkəmizin şaxələndirmə siyasətinə qoşulan qitə ölkələri də daxil olmaqla digər dövlətlər də Azərbaycanın bölgədə müstəqil siyasət yeritməsini, enerji asılılığı olmayan bir dövlət kimi söz sahibliyini etiraf edirlər.

Prezident İlham Əliyevin son illərdə neft-qaz sahəsində həyata keçirdiyi düşünülmüş strategiya

sayəsində müstəqil dövlətimiz nəinki regionun aparıcı dövlətinə, eyni zamanda, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin başlıca təminatçılarından birinə çevrilmişdir. Respublikamızın bölgənin və qitənin enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynaması istər dünyanın aparıcı dövlətləri, istərsə də beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən birmənalı dəstəklənir. Azərbaycan regionda hansısa ölkədən enerji asılılığı olmayan, tələbatını daxili imkanlar hesabına ödəməyə qadir dövlət kimi varlığını təsdiqləyir.

Torpaqlarımız Ermənistanın işğalından azad edildikdən sonra

bərpa-quruculuq işləri arasında ən çox diqqət enerji layihələrinin reallaşmasına yönəlib. Ərazimizin təxminən 25 faizini təşkil edən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə də Naxçıvan bölgələri ölkəmizdə «yaşıl enerji» zonaları elan edilib. İşğaldan azad edilmiş torpaqlarda son üç il ərzində 270 meqavat gücündə su elektrik stansiyaları inşa olunub. Bu stansiyaların istehsal gücünü 500 meqavata çatdırmaq üçün proqnozlaşdırılan konkret layihələr yaxın iki-üç il ərzində reallaşacaq. Bizim energetika sahəsində çox böyük planlarımız var. «Yaşıl enerji» və qazıntı yanacağına həmişə tələbat olacağını bildiren Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, ölkəmizdə 240 meqavat gücündə ilk günəş elektrik stansiyasının açılması, dörd günəş və külək elektrik enerjisi

İran-Azərbaycan dostluğu bölgədə sabitliyin qarantıdır

stansiyasının təməlinin qoyulması ümumi gücü 1300 meqavat olacaq alternativ enerji mənbələri Azərbaycanın enerji diplomatiyasının imkanlarını daha da artıracaq. Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə son 3 ildə su elektrik stansiyalarının gücü 170 meqavata çatdırılıb.

«Azərbaycanda bərpaolunan enerji resurslarının istehsalını 5 qıqavata qədər artırısaq, bu, elektrik enerjisi üçün istifadə etdiyimiz təbii qazın böyük bir hissəsini əvəz edəcək və biz bərpaolunan enerji resurslarından istifadə üzrə hədəfimizə hətta daha qısa müddət ərzində çata bilirik» söyləyən Prezident İlham Əliyev Gürcüstanın Qara dəniz sahilindən Rumıniyanın Qara dəniz sahilinədək uzanan kəmərin beynəlxalq əhəmiyyətini birləşdirici halqa kimi dəyərləndirir.

Bu günlərdə enerji istehsalı və suvarma məqsədilə Araz çayı üzərində Araz çayı üzərində inşa edilən, enerji güclərinin bərabər bölünməsinə təmin edəcək «Xudafərin» və «Qız Qalası» hidroqovşaqlarının istifadəyə verilməsi ilə ölkəmizin enerji xəritəsinin coğrafiyası genişlənilir. Hidroqovşaqların açılış mərasimlərini dərin kökləri, oxşar tarixləri, adət-ənənələri olan İran-Azərbaycan dostluğunun təzahürü adlandıran Prezident İlham Əliyev

min hektar torpaq sahəsi üzrə suvarmanın yaxşılaşdırılmasını və 12 min hektar yeni əkin sahələrindən istifadəni gerçəkləşdirir. İllik 358 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsalına, 80 milyon kub metr qaza qənaət imkanı yaradacaq. «Yaşıl enerji» zonası kimi, regional əməkdaşlıq əlaqələrinə də təkan verəcək. Stansiyaların qoşulacağı «Cəbrayıl» enerji qovşağı ölkəmizin Şərqi Zəngəzur və Naxçıvan bölgələri arasında yeni enerji bağlantısına xidmət edəcək. Hər iki ekoloji, enerji, iqtisadi əhəmiyyət daşıyan infrastruktur layihələri olmaqla bərabər, bölgədə inkişafa, təhlükəsizliyə, dostluğa xidmət edən uzunmüddətli əməkdaşlıq körpüsüdür. İqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin çirklənməsi baxı-

dünyanın ən önəmli nəqliyyat damarına çevirəcəkdir» sözləri ilə proqnozları açıqlayan Prezident İlham Əliyev Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizinin bir hissəsi olacaq Ağbend istiqamətində inşa edilən avtomobil körpüsünün əhəmiyyətini də diqqətə çatdırdı. Qeyd edildiyi kimi, bu körpü təkcə Azərbaycanın əsas hissəsini onun ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirən körpü deyil, eyni zamanda, beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin bir parçası, Şimal-Cənub, eyni zamanda, Şərqi-Qərb Nəqliyyat dəhlizlərinin bir hissəsi olacaq.

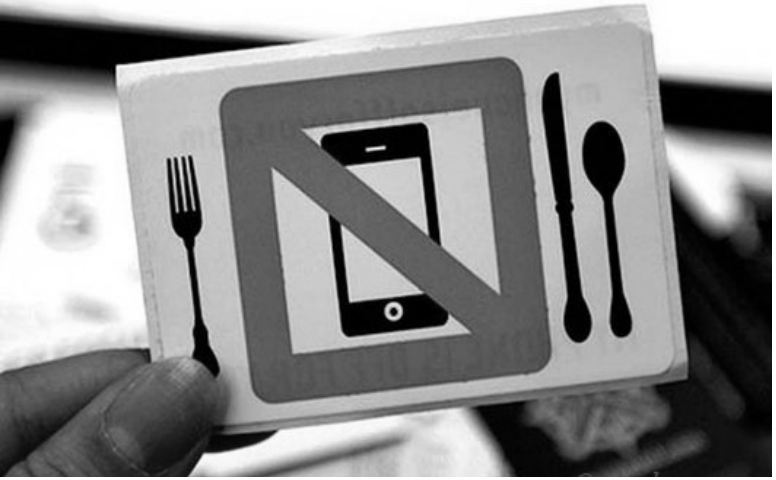
«Bölgənin inkişafı bölgədəki ölkələrdə yaşayan xalqların iradəsi ilə təmin edilməlidir. Qeyri-regional ölkələrin bizim işlərimizə müdaxiləsi qəbul edilməzdir. Biz Azərbaycan olaraq bütün ölkələrlə əlaqələri qarşılıqlı hörmət, bir-birinin işinə qarışmamaq və qarşılıqlı mənəfet əsasında qururuq və bundan sonra da quracağıq. Əgər kimsə - buradan minlərlə kilometr uzaqlıqda yerləşən ölkələrin rəhbərləri bu bölgədə hər hansı bir nəticə əldə etmək istəyirlərsə, bizimlə danışıqlar. Yersiz və lazımsız müdaxilə bu günə qədər heç bir səmərə verməyib və verməyəcək. Hesab edirəm ki, Ermənistan səhv addım atmamalıdır» sözləri ilə bölgədə sabitliyin qarantı olan birgə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev növbəti dəfə qətiyyətli mövqeyini ifadə etdi: «Regional məsələlər region ölkələrinin bilavasitə iştirakı və iradəsi ilə həll olunmalıdır.» Bölgədə əmin-amanlığın mövcudluğu üçün başlıca şərt olan bu şəraitdən ən çox nəticə çıxarmalı dövlət isə uzaq məsafələrdən gələn qərəzli sifarişlərə arxayınlaşan Ermənistan olmalıdır.

Bəllidir ki, Arazətərafı bölgə dövlətlərinin əksəriyyəti güclü, müstəqil siyasət aparmaq imkanına, gücünə malik ölkələrdir. Elə bu səbəbdəndir ki, heç bir kənar qüvvə bu günə qədər bu dövlətlərin iradəsinə təsir edə bilməyib və etməyəcək də. İran-Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafı münasibətləri daha da gücləndirəcək. Enerji diplomatiyasını siyasətdən ayıran, beynəlxalq əlaqələrini əməkdaşlıq prinsipləri əsasında inkişaf etdirən Azərbaycan üçün «Xudafərin» və «Qız Qalası» hidroqovşaqları bölgədə sabitliyin qarantı olmaqla qarşılıqlı əməkdaşlıq üçün yeni perspektivlərin qarşısında «yaşıl işıq» olacaq.

Xuraman İsmayılqızı

Əgər cəmiyyətdə kollektiv şəkildə yaşayırsızsa bir-birimizə hörmət etməli, birgə yaşayış haqqında qaydalara əməl etməliyik. Bəlli etiket qaydaları var ki, ona əməl etmək hər vətəndaşın borcudur. Ümumiyyətlə, etiket qaydaları təməl olaraq ailədə öyrənilsə də, bəzi hallarda internetdən, insanları müşahidə etməklə, soruşmaqla, oxumaqla da mənimsənilə bilər. Yəni, ədəb qaydalarını öyrənməklə və tətbiq etməklə həm öz mədəni davranışımızı qorumuş, həm də cəmiyyətin nizamını qorumağa yardımçı oluruq. Etiket və ədəb qaydalarına riayət etmək, həyatın hər anında başqalarında müsbət fikir formalaşdırır və daha ciddi qəbul edilir.

Texnologiya nə qədər inkişaf edirsə etsin, hər gün virtual ünsiyyət vasitələri təkmilləşsin, yenə də real ünsiyyətin verdiyi enerjini və səmimiyyəti heç nə əvəz eləmir. Bunun səbəbi isə virtual ünsiyyətdən fərqli olaraq real ünsiyyətin yalnız sözlərlə deyil, bədən dilinin

köməyi ilə baş verməsidir. Çünki bəzən ünsiyyət zamanı tərəf müqabilimizin nə dediyini, nəyi demədiyini hərəkətləri və enerjisi sayəsində anlayırıq. Söhbət zamanı etiket qaydalarına əməl etməsi, nəzakətli və ya narahat olması məhz hərəkətləri ilə anlaşılır.

Üz-üzə ünsiyyətdə ən vacib etiket nitqimizi düzgün təşkil etməkdir. Nə tez-tez, nə də yavaş-yavaş danışılmalıdır. Danışmaq sürətimizin normal olmasına və sözlərimizin tələffüz zamanı ağızımızdan düzgün çıxmasına diqqət yetirməyimiz bizim maraqlı həmsöhbət olmağımızla yanaşı, həm də, qarşı tərəfə dəyər verdiyimizin

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Adı var, özü yoxdur: etiket qaydaları

sübutudur. Həmçinin həmsöhbətimizlə ünsiyyət zamanı geyim və oturma tərzimiz də bizim ədəb normalarına nə qədər əməl etdiyimizin göstəricisidir.

Məşhur bir misal var, insan geyiminə görə qarşılır, danışığına görə yola salınır. Bu eynilə dediyimiz vəziyyətdir. Geyimimiz bizim şəxsiyyət vəsiqəmizdir, o bizim ruhən və mənən necə insan olmağımız haqqında qarşı tərəfə mesaj verir. Kollektiv yaşayış qaydalarına əməl etməyin bir yolu da məhz geyim ilə əlaqəlidir. Bizim azadlığımız başqasının azadlığının başladığı yerdə bitir, ona görə də geyimimiz, danışığımız başqalarını narahat etməyəcək tərzdə olmalıdır.

İctimai yerlərdə nəzakət ən çox axtardığımız etiket qaydasıdır. Nəqliyyatda öz yerini başqasına vermək, yolda keçid üstünlüyünü digərinə ötürmək, səkidə gedərkən başqalarına mane olmamaq, piyadalara qarşı sürücü kimi diqqətli olmaq, köməyə ehtiyacı olana yardım etmək bizdən heç nə əskilməz, əksinə ədəb qaydalarına əməl etməyimizə kömək edər. Başqasının telefonuna boylanmaq, mesajlarını oxumaq, böyüklərin ayaqüstə durduğu yerdə oturmaq ədəbli insanın işi deyil.

Biz təşəkkür etməyi bacarmırıq. Təəssüf ki, bu, belədir. Bizə yer verənə, yol verənə, kömək edənə minnətlə, onun borcu imiş kimi baxırıq. Təşəkkür etmək bizi alçaltmaz. Əksinə, təşəkkürü bacaran insanlar müdrik insandır. Biz üzr istəməyi də bacarmırıq. Səhvini qəbul etmək böyüklükdür

və təəssüf ki, bu böyüklüyü göstərə biləcək cəsərdə çox az adam var.

Etiket qaydaları sosial həyatda müxtəlif vəziyyətlərdə riayət ediləli olan müfəssəl qaydalardır. Bu qaydalar həyatı asanlaşdırmağa və münasibətləri tənzimləməyə kömək edir. Yaşadığımız cəmiyyət hamımızındır və biz harada və necə davranmalı olduğumuzu bəlli qaydalarla öyrənirik. Doğrudur, bir çox etiket qaydalarına əməl etməməyə görə heç bir hüquqi cəza və hüquqi öhdəlik yoxdur. Siz avtobus ya metroda öz yerinizi daha yaşlı və ya uşaq sərnişinə verməyə də bilərsiniz, bunun üçün sizə qanunla heç bir öhdəlik düşmür. Lakin etiket qaydalarına görə daha yaşlı sərnişin, uşaq qadın ayaqüstə çətinlik çəkirsə və siz daha gənc və enerjili olaraq otursunuzsa doğru davranmırsınız. Bir çox hallarda cəmiyyətin bu cür hallarda göstərdiyi sığma qanundan daha ağır olur. Unutmayın, etiket qaydalarına riayət etmək başqalarına hörmət etməkdir.

İctimai yerlərdə öskürərkən, asqırarkən ağzını bağlamayanlar, ucadan telefonla danışanlar, ən yüksək həddə musiqiyə qulaq asanlar, övladını səkinin kənarına çəkib tualet işini həll edənler, küçədə dondurma yalayanlar, tum yeyib qabığını qarşıdan gələnin üzünə tūpürənlər, içdiyi suyun qutusunu yola atanlar etiket qaydalarına əməl edərsə yaşadığımız cəmiyyət daha mədəni bir cəmiyyət olmazdı?

Harada olmağından asılı olmayaraq bütün insanlar hörmətə layiqdirlər. Başqalarına hörmət

göstərməklə öz mədəniyyətimizi nümayiş etdiririk əslində. "Zəhmət olmasa", "təşəkkür edirəm", "çox sağ olun", "minnətdaram" kimi sözlərin sehrli olduğuna inanın, ən pis əhvalda olan insan belə ona sözlərlə göstərdiyiniz diqqətə görə sevinəcək. Beləliklə, həm öz mədəniyyətinizi qorumuş olacaqsınız, həm də qarşıdakına nə qədər dəyər verdiyinizi göstərə bilərsiniz.

PS: 12 ya da 13 yaşım oldadı, babamla Bakıya qonaq gəlmişdik. Avtobus dayanacağına yaxınlaşanda babam dayanacaqda insanlara ucadan salam verdi. Təəccüblə baxan da oldu, salamnı alan da. Daha sonra avtobusa mindik, babam yenə minərkən bütün sərnişinlərə ucadan salam verdi. Bu dəfə salamnı alan az oldu, insanlar tanımadığı birindən salam almağa ya çəkildilər, ya da təəccübləndikləri üçün salamnı almağı unudular. Aradan 20 ildən çox keçib və mən hələ də eyni vəziyyəti görürəm. Nisbətən yaşlı bir sərnişin ictimai nəqliyyata minəndə salam verir və bu dəfə salamnı demək olar ki, alan olmur. Əksinə rişxənd edənler, göz süzüb gülənlər çoxalıb. İctimai yerdə salamlamaq ən təbii etiket qaydasıdır və buna əməl etməyənlər əməl edənlərə rişxənd edirsə cəmiyyətdəki mənəvi-mədəni deqradasiyanı təxmin etmək çətin deyil. İllər ötür və getdikcə salam verən, salam alan, təşəkkür edən azalır və biz robotlaşmış gələcəyin astanasındaydıq.

Lalə Mehralı

Gəlinlərin əksəriyyəti niyə qayınana-qayınata yanında yaşamaq istəmir?

“Gənclər arasında evlilik yaşının 30-a, hətta 35-ə çatması ciddi sosial problemdir. Biz yaxın gələcəkdə bunun ağrısını bütün varlığımızla hiss edəcəyik”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Jurnalist Araşdırmaları Mərkəzinin sədri, Yenisabah.az saytının baş redaktoru Seymur Verdizadə deyib.

Seymur Verdizadə sözlərinə belə davam edib: “Deputat Fazil Mustafa haqlıdır, işsizlik, digər sosial problemlər gənclərin vaxtında ailə qurmasına imkan vermir. Amma başqa səbəblər də var. İndiki gənclərin çoxunun evi yoxdur. Müasir oğlan və qızlar ömürlərini darısqal, rütubətli kirayə mənzillərdə çürütmək istəmir. Bu qərarına görə onları qınamaq lazım deyil. Gənclərin ev sahibi olması barədə düşünmək lazımdır.

Müasir qızların əksəriyyəti qayınata-qayınana yanında yaşamaq istəmir. Məncə, bu arzunu da anlayışla qarşılamaq lazımdır. Şəxsi evi, maşını olan oğlanların sayı çox olmadığı üçün gənc qızlarımız uzun illər “ağ atlı oğlan”ın yolunu gözləməli olurlar. Yəni, sosial vəziyyətin ürəkaçan olmaması nikaha girən cütlüklərin statistikasına mənfi təsir edir.

Başqa bir problem isə son illər qurulan ailələrin qısa müddət ərzində dağılması ilə

EKSPERT FİKRİ

bağlıdır. Hansısa subay oğlan, yaxud qız əsgər dostunun, tələbə yoldaşının toyuna gedir. Aradan 3-5 ay keçməmiş həmin nikah pozulur. Gənc də fikirləşir ki eger 3-4 ay sonra mən də boşanacağamsa, niyə evlənim? Yeni qurulan ailələrin dağılma statistikasının qorxunc rəqəmlərlə əks olunması gəncləri evlilikdən çəkindirir.

Məncə, bir səbəb də ailələrə kənar müdaxilələrin olmasıdır. Bəzi hallarda gənclərin azad sevgisinin önünə sədd çəkilir. “Çörəyimi özgeşi yeməsin” kimi qızcırmış tefəkkür subay oğlan və qızları evlilikdən soyudur. Səbəblər çoxdur. Hamilqla bu səbəbləri aradan qaldırmaq, subaylarımızın vaxtında nikaha girməsi barədə düşünməli-yik”.

Ayşən Vəli

Harri Keyn “Qızıl buts” mükafatının sahibi oldu

“Bavariya” klubunun təcrübəli hücumçusu Harri Keyn 2023/24 mövsümünün “Qızıl buts” mükafatının sahibi olub. SİA xəbər verir ki, Almaniya Bundesliqasında mövsümü 36 qolla tamamlayan, Avropa ölkələrinin liqalarının bombardiri kimi “Qızıl

buts” mükafatının sahibi olub. Avropada onun ən yaxın izləyicisi “Ştutqart” klubunun forvardı Seru Qirassidir (28 qol). Üçüncü yerdə isə PSJ-nin hücumçusu Kilian Mbappe (27 qol) qərarlaşıb.

Qeyd edək ki, 30 yaşlı ingiltərəli forvard bu mövsüm “Bavariya” klubu ilə ümumilikdə 45 matçda meydana çıxıb. Bu oyunlarda 44 qol, 12 məhsuldar ötürmə ilə yadda qalıb.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Haqsız rəqabət, yoxsa haqlı etiraz?

“Trendyol”da qiymətlərin bahalaşması hələ o səviyyədə deyil ki, alıcı həmin qiymətlərdən dolayı yeni qərar qəbul etmək məcburiyyətində qalsın. Məsələn, biz “Trendyol”dan bir geyimi 50 manata alırıqsa və bu geyim Bakıdakı mağazalarda 100 manatdırsa, 50 manatlıq geyim “Trendyol”da 5-10 manat bahalaşdırsa yenə də fərqin böyük olduğunu görürük.

Bu səbəbdən də son zamanlar daşıma haqqında olan bahalaşma Bakıda yerləşən mağazalar arasında “Trendyol” ilə seçimi müzakirə etməyə şərait yaratmışdır. Ona görə də “Trendyol”dakı karqo qiymətlərində olan artımın Bakıdakı mağaza sahiblərinə ələ ciddi təsiri yoxdur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri, iqtisadçı ekspert Akif Nəsirli deyib. Onun sözlərinə görə, “Trendyol” hələ də Azərbaycandakı mağazalardan daha populyar alış-veriş məkanı olaraq qalır: “Karqoda kiçik məbləğdə sifariş edən müştərilərə “Trendyol” sərf etmir. Bəzən kiçik şeylərdə düşünürlər ki, onun “Trendyol”dan gəlməyini gözləməyə dəyməz və ələ bir qiymət fərqi də yoxdur. Bu da ciddi təsir hesab olunmur.

Bakıda yerləşən ticarət mərkəzlərində mal dövriyyəsində ələ ciddi fərqin olduğu müşahidə edilmişdir. “Trendyol” populyarlaşdıqdan sonra bir sıra ticarət mərkəzlərində qiymətlərin kəskin ucuzlaşması müşahidə olunur.

Məlumdur ki, yay gəli və ehalinin yay geyimlərinə tələbatı artır. Bu da “Trendyol”da

satış dövriyyəsinin artmasına səbəb olur. “Trendyol”dan hamı istifadə etmir. Elə adam var ki, bunu çətin proses hesab edir və ənənəvi üsulla geyim alır. Bu adamlar mağazalardakı ticarət dövriyyəsinin irəliləməsinə şərait yaradır”.

A.Vəli

Baş redaktor: Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200